

Sveučilište u Zagrebu

Akademija likovnih umjetnosti, Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina

Arhitektonski fakultet

Filozofski fakultet, Odsjek za arheologiju, Odsjek za povijest umjetnosti i informacijske znanosti

Građevinski fakultet

Angela Sukarovska, Judita Gracin, Klara Kundich, Lucija Ćurković, Lucija Vukman (Akademija likovnih umjetnosti); Marija Lešković, univ. bacc. ing. arch. (Arhitektonski fakultet); Magdalena Stipković, Mario Škrlin, univ. bacc. archeol., Mislav Godanj (Filozofski fakultet); Marcela Medić, univ. bacc. ing. aedif. (Građevinski fakultet)

**SIMPOZIJ O MULTIDISCIPLINARNOM PRISTUPU U ZAŠTITI I OBNOVI:
POKRET ZA NEPOKRETNU KULTURNU BAŠTINU**

Zagreb, 2024.

Ovaj rad je izrađen na Odsjeku za konzerviranje i restauriranje umjetnina Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu pod vodstvom prof. art. Alena Novoselca i izv. prof. art. Ane Božičević. Predan je na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade za timski znanstveni i umjetnički rad (tri do deset autora) u akademskoj godini 2023./2024.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. NAZIV SIMPOZIJA	2
3. O SIMPOZIJU	3
4. CILJ I SVRHA	4
4.1. Izgradnja interdisciplinarne mreže stručnjaka uključenih u proces zaštite nepokretne kulturne baštine.....	5
4.2. Razvoj kompetencija mladih u polju nepokretne kulturne baštine kroz principe neformalnog učenja.....	5
5. ORGANIZACIJA SIMPOZIJA	8
5.1. Organizacijski odbor	8
5.1.1. Popis članova Organizacijskog odbora PNKB i njihova uloga	8
5.1.2. Popis mentora.....	11
5.1.3. Suorganizator	11
5.2. Izrada plana i programa	12
5.3. Vizualni identitet	12
5.3.1. Logotip	13
5.3.2. Tipografija.....	14
5.3.3. Boje.....	14
5.3.4. Grafički elementi	15
5.3.5. Primjena vizualnog identiteta	17
5.4. Prikupljanje financijskih sredstava i sponzorstva	19
5.5. Promocija događaja.....	20
5.6. Izrada potvrda predavačima i sudionicima	22
6. PREDAVAČI I IZLAGAČI	24
6.1. Popis predavača s uvodnih predavanja „Što nas povezuje“.....	24
6.2. Popis panelista panel rasprave „Kulturni dijalog“	24
6.3. Popis izlagača sa Sajma „Komplementarnost disciplina“	24
6.4. Izlaganje postera	25
7. PROGRAM SIMPOZIJA	26
7.1. Predavanja „Što nas povezuje“	29

7.1.1 Suzana Damiani	29
7.1.2 Iva Rukavina	31
7.1.3 Franka Ovčarić.....	33
7.1.4 Matija Vinković.....	34
7.1.5 Tea Zubin Ferri.....	35
7.1.6 Josip Atalić.....	37
7.2. Radionica „Kulturna mreža: simulacija rada na terenu“.....	38
7.3. Panel rasprava: „Kulturni dijalog“.....	42
7.4. Sajam „Komplementarnost disciplina“.....	45
7.4.1. Djelovanje HRD-a	45
7.4.2. Konzervatorsko-restauratorski elaborat	46
7.4.3. 3D skeniranje	46
7.4.4. Interpolacija	46
7.4.5. Izrada modela – ponašanje u seizmički aktivnim područjima	48
7.4.6. Krajobrazna arhitektura unutar kulturne baštine.....	49
8. VIZIJA I MOGUĆNOSTI NASTAVLJANJA PROJEKTA	53
8.1. Trajni doprinos stručnoj zajednici i široj javnosti.....	53
8.2. Mogućnost ponavljanja projekta.....	53
8.3. Radionice u sustavu formalnog obrazovanja	54
9. REZULTATI.....	55
10. ZAKLJUČAK	56
11. ZAHVALE	57
12. LITERATURA	58
13. POPIS SLIKOVNIH PRILOGA.....	60
14. SAŽETAK.....	62
15. SUMMARY	63
16. PRILOG.....	64

1. UVOD

“Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu” je simpozij o multidisciplinarnom pristupu u zaštiti i obnovi koji je održan 4. i 5. travnja 2024. godine na Odsjeku za konzerviranje i restauriranje umjetnina Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, Zamenhofova ulica 14. Simpozij je nastao studentskom inicijativom s ciljem boljeg umrežavanja i razumijevanja srodnih struka koje djeluju na području nepokretne kulturne baštine. Na Simpoziju su mogli sudjelovati svi zainteresirani s naglaskom na studente bliskih struka. U ovom radu prezentirani su izazovi na koje smo naišli prilikom osmišljavanja i razvijanja početne ideje, te planiranja i organiziranja simpozija, a potom su opisane sve faze realizacije, sadržaj, koordinacija izlaganja i rezultati.

Introduction

"The Movement for Immovable Cultural Heritage" is a symposium on a multidisciplinary approach to protection and restoration, held on April 4th and 5th, 2024, at the Department for Conservation and Restoration of Artworks, Academy of Fine Arts, University of Zagreb, Zamenhof Street 14. The symposium originated from a student initiative aimed at better networking and understanding related fields operating in the field of immovable cultural heritage. All interested individuals could participate in the symposium, with a focus on students from related disciplines. This paper presents the challenges encountered in conceptualizing and developing the initial idea, as well as planning and organizing the symposium. Subsequently, it describes all stages of implementation, content, coordination of presentations, and outcomes.

2. NAZIV SIMPOZIJA

Simpozij o multidisciplinarnom pristupu u zaštiti i obnovi: Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu skraćeno Simpozij PNKB prezentira kompleksnost problematike s kojom se uključene struke susreću. Unutar samog naziva upotrijebljen je oksimoron „pokret za nepokretnu“ kako bi se istaknuo odnos kulturne baštine i čovjeka koji s jedne strane baštinu stvara i obnavlja, a s druge strane je uništava - kako svojim djelovanjem, tako pasivnim odnosom. Zajednica koja je okružuje, određuje jedinstvenu i neponovljivu vrijednost predmeta, zgrade ili sklop kulturne baštine. Kulturna baština zajedničko je dobro koje prethodne generacije ostavljaju u naslijeđe onima koji dolaze.¹ Kako bi se kulturno dobro očuvalo i valoriziralo, potrebna je svijest zajednice kako bi predmet baštine, u ovom slučaju nepokretne, ostao dokumentom nekog vremena, prostorne i društvene sredine.² Opis Simpozija ističe multidisciplinarni pristup koji zaštita kulturne baštine zahtijeva ne bismo li joj osigurali sveobuhvatnu i održivu zaštitu. Simpozij “PNKB” naglašava potrebu za suradnjom stručnjaka iz različitih područja i disciplina, a to uključuje konzervatore-restauratore, arhitekta, arheologe, povjesničare umjetnosti, inženjere i stručnjake prirodnih znanosti, zajedno s ostalim stanovnicima koji čine baštinsku zajednicu.

Slika 1. Logotip Simpozija PNKB
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

¹ Europski okvir za djelovanje u području kulturne baštine <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1> (pristupljeno 5.6.2024.)

² Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*, Zavod za informacijske studije, 1993., str. 243.

3. O SIMPOZIJU

Simpozij „Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu“ projekt je usmjeren na očuvanje i promociju nepokretne kulturne baštine, a organiziran je inicijativom studenata Akademije likovnih umjetnosti, zajedno s doprinosom studenata Arhitektonskog fakulteta, Građevinskog fakulteta i Filozofskog fakulteta. Kroz svoje studentsko obrazovanje ovi studenti često se susreću s temama vezanim uz zaštitu i promicanje kulturne baštine, što je, primjećivanjem različitih pristupa u radu, rezultiralo idejom o projektu u okviru kojeg bi se mogla razmjenjivati znanja i iskustva među strukama.

Interdisciplinarni pristup temi nepokretne kulturne baštine naglašava važnost dodatne edukacije studenata i njihove suradnje u kasnijem profesionalnom životu s ciljem pružanja optimalne zaštite i očuvanja kulturne baštine. Suradnja povjesničara umjetnosti, arhitekata, arheologa i konzervatora-restauratora trebala bi postati temeljni stup zaštite kulturne baštine dostupan široj zajednici.

Predavanja o aktualnim temama u očuvanju nepokretne kulturne baštine održalo je šestoro stručnjaka iz područja povijesti umjetnosti, arhitekture, građevine, arheologije, konzervacije-restauracije i prirodnih znanosti. Uz njih je na panel raspravi sudjelovalo još petero stručnjaka iz istih područja i osmero stručnjaka-izlagača na Sajmu „Komplementarnost disciplina“, među kojima je i nekoliko organizatora.

Kroz seriju predavanja, panel rasprava, radionica i sajмова, Simpozij “PNKB” pruža platformu za razmjenu znanja, iskustava i inovativnih pristupa u očuvanju nepokretne kulturne baštine. Tako doprinosi jačanju veza između različitih disciplina i zajednica, pomaže u izgradnji održivih strategija za buduće generacije i omogućuje bolje razumijevanje i zaštitu našeg kulturnog naslijeđa.

Simpozij je djelomice održan u hibridnom obliku, jer je uz okupljanje uživo omogućeno i *online* praćenje panel rasprave na društvenim mrežama Simpozija. Simpozij je organiziran kao dvodnevni događaj u prostorijama Odsjeka za konzerviranje i restauriranje umjetnina, Zamenhofova ulica 14. Zahvaljujući ovoj inicijativi, u dva dana uspjelo se okupiti sedamdesetero studenata iz različitih područja koji su međusobnim radom i aktivnim sudjelovanjem obogatili svoje znanje o očuvanju nepokretne kulturne baštine.

4. CILJ I SVRHA

Simpozij PNKB ima jasne ciljeve koji se mogu rasporediti u četiri osnovne kategorije: 1. promicanje važnosti zaštite nepokretne kulturne baštine, 2. poticanje suradnje i izgradnja mreže kontakata studenata i stručnjaka uključenih u procese zaštite nepokretne kulturne baštine, 3. razvoj kompetencija mladih u polju nepokretne kulturne baštine, 4. trajni doprinos stručnoj i široj zajednici u obliku diseminacije rezultata i zaključaka.

Europska komisija definira kulturnu baštinu kao „zajedničko dobro koje prethodne generacije ostavljaju u naslijeđe onima koje dolaze.“³ Drugim riječima, kulturna baština predstavlja svojevrsni kontakt s prošlošću i osigurava bazu za izgradnju identiteta, znanja i inspiracije za buduće naraštaje. Razumijevanjem te činjenice nalaže se i potreba za njenom zaštitom i obnovom, što je ujedno i jedan od pet aspekata europskog Vijeća za kulturu.⁴ Štoviše, prethodna definicija ukazuje i na to da je očuvanje kulturne baštine problematika koja se tiče cjelokupne zajednice. Nedavno istraživanje ukazuje da gotovo polovina Europljana (48%) nije uključena u aktivnosti povezane s kulturnom baštinom, a da bi 68% ispitanika željelo znati više o (europskoj) kulturnoj baštini.⁵ Taj podatak nedvosmisleno upućuje na to nedostaju platforme putem kojih se taj sadržaj približava široj zajednici.

Simpozij PNKB, u skladu s Europskim okvirom za djelovanje u području kulturne baštine, promovira važnost očuvanja baštine, konkretno nepokretnih kulturnih dobara, te naglašava inovativnost u pristupu djelovanja.

Simpozij stavlja posebni naglasak na angažiranje mladih i obrazovnih stručnjaka jer se tako osigurava održiva budućnost kulturne baštine.⁶ Međutim, besplatnim i otvorenim sudjelovanjem, *live* prijenosima i informativnim objavama na društvenim mrežama te planiranim objavljivanjem zalažemo se za pristupačnost inicijative i općih informacija svim zainteresiranima.

³ European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, *European framework for action on cultural heritage*, Publications Office, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/949707>, 4-33, 2. lipanj, 2024., str. 4.

⁴ European Commission, op. cit., str. 7.

⁵ Ibid., str. 11.

⁶ Ibid., str. 18.

Uključivanjem šire lokalne zajednice i razvojem publike za teme iz sfere kulture ciljano se osnažuje socijalna angažiranost i omogućuje dublja integracija u društvenu svijest.⁷

Kao fokusna točka ovog simpozija odabrana je nepokretna kulturna baština radi aktualnosti problema u gradu Zagrebu nastalom nakon razornog potresa te zbog kompleksnosti njene obnove koja zahtijeva uključenost više različitih struka. Kroz raznolike aktivnosti sudionici se upoznaju s kompleksnošću i osvješćuju izazove koje nosi očuvanje kulturne baštine.

4.1. Izgradnja interdisciplinarnе mreže stručnjaka uključenih u proces zaštite nepokretne kulturne baštine

Jedan od ključnih ciljeva Simpozija PNKB je stvaranje platforme za suradnju i izgradnju mreže kontakata među studentima i stručnjacima različitih disciplina. Interdisciplinarni pristup problemima zaštite kulturne baštine zahtijeva sinergiju znanja iz arheologije, arhitekture, građevine, povijesti umjetnosti, konzervacije-restauracije, krajobrazne arhitekture te prirodnih znanosti poput biologije i kemije, stoga su u realizaciju i sadržaj uključeni profesori i stručnjaci, kao i studenti, iz svih navedenih struka. Simpozij omogućuje sudionicima da se povežu, razmijene ideje i znanja te razviju kontakte koji će biti od vitalne važnosti za buduću karijeru studenata. Obogaćivanje suradnje među stručnjacima uključenim u procese zaštite nepokretne kulturne baštine potiče međusobno razumijevanje i kolektivno djelovanje, čime se značajno povećava učinkovitost u očuvanju kulturne baštine. Stručni dijalozi poput ovog skupa izravno doprinose razvoju struke promičući inovativne i interdisciplinarnе pristupe problemima te direktnu implementaciju dobivenih intelektualnih rezultata.

4.2. Razvoj kompetencija mladih u polju nepokretne kulturne baštine kroz principe neformalnog učenja

Ovaj cilj Simpozija podudara se s dvanaestim skupom mjera Europskog okvira koji naglašava jačanje vještina u strukama povezanim s kulturnom baštinom i promicanjem izvrsnosti u tom području.⁸

⁷ European Commission, op. cit., str. 8.

Iako se Simpozij održavao u ustanovi visokog formalnog obrazovanja (Akademija likovnih umjetnosti u Zagrebu) i imao njenu podršku, sami pristup u organizaciji kao i koncept događaja se temelji na osnovnim principima i strukturi neformalnog obrazovanja (*NFE*).⁹ Proces usmjeren na razvoj praktičnih kompetencija osmišljen na temelju potreba sudionika; odgovaranje na stvarnu životnu situaciju sudionika; korištenje holističkog pristupa u učenju; dobrovoljno i aktivno sudjelovanje, osnaživanje društvene participacije mladih i održivo učenje temeljeno na dugotrajnom razvoju centralni su principi *NFE*-a, jednako koliko i Simpozija PNKB.¹⁰

Direktnom razmjenom znanja i iskustava tijekom predavanja i rasprava o stvarnim situacijama na terenu, studenti imaju priliku dobiti uvid u realan kontekst potencijalnog budućeg posla. S druge strane, kroz interaktivne radionice sudionici mogu primijeniti prethodno stečena znanja razvijajući vještine koje će im biti ključne u profesionalnom životu. Tijekom čitavog Simpozija sudionici razvijaju cjelovit pristup problemima u području zaštite i obnove nepokretne kulturne baštine čime se osigurava holistički pristup obrazovanju, što doprinosi njihovom sveobuhvatnom razvoju.

S obzirom da sudionici Simpozija potječu iz različitih profesionalnih pozadina, program Simpozija je osmišljen na način da raznolikost sadržaja osigurava relevantnost, pruža zadovoljstvo i motivira sve sudionike na aktivno sudjelovanje koje je ključno za postizanje dubljeg razumijevanja i razvoja vještina.

Osim aktivnog sudjelovanja na samim aktivnostima, važna misao vodilja Simpozija PNKB je poticanje i inspiriranje mladih na aktivaciju u društvu i jačanje njihove uloge u zajednici, u ovom slučaju preuzimanja inicijative i odgovornosti u zaštiti kulturne baštine. Činjenica da Organizacijski tim čine isključivo studenti koji su samoinicijativno pokrenuli projekt, dodatno osnažuje tu poruku i motivira druge mlade da se prijave za sudjelovanje na Simpoziju i dalje angažiraju u zajednici. Vjerujemo da je upravo ta činjenica, uz uspješnu promidžbu, bila ključna

⁸ European Commission, op. cit., str. 12.

⁹ Neformalno obrazovanje odnosi se na svaki planirani program osobnog i društvenog obrazovanja, osmišljen kako bi poboljšao određene vještine i kompetencije koji se provodi izvan formalnog obrazovnog kurikulumu. Primarno se odvija unutar konteksta rada s mladima (*youthwork*) te se provodi od strane obučениh voditelja tj. facilitatora. (Manual for Facilitators in non-formal education involved in preparing and delivering the programme of study sessions at European Youth Centres., 24-25)

¹⁰ Gadoularov Ognian, Romanica Bogdan, Manual Training of trainers, *Using non-formal learning and interactive methods in Youth work*, Creative Commons, [Mountain View](#), 2006., str. 11.

u brzom popunjavanju kvote sudionika kao i nekolicina prikupljenih kontakata zainteresiranih za organizaciju budućih PNKB događaja. Kroz sudjelovanje u organizaciji i realizaciji simpozija, studenti imaju priliku razviti svoje organizacijske vještine, što dodatno jača njihovu spremnost za buduće profesionalne izazove.

Među mnogim vrijednim znanjima i vještinama izdvojit će se neke, a više o detaljima aktivnosti bit će rečeno u idućim poglavljima. Na sajmu simpozija su promovirani principi „pametne“ restauracije te inovativne tehnologije poput 3D skeniranja dronovima te izrada 3D modela za dokumentiranje i istraživanje kulturnih dobara.¹¹ Osim tehnoloških inovacija, predstavljene su i one koje nastaju u društvenom kontekstu. Odabirom dvorca Jakovlje za temu panel rasprave predstavljena je dobra praksa u prenamjeni zgrada koje čine kulturnu baštinu te participativnom pristupu zaštiti koji doprinose čitavoj lokalnoj zajednici i održivom rastu. U radionici Kulturna mreža sudionici su razvijali komunikacijske vještine i sposobnosti rada u timu.

Formalno, neformalno i informalno obrazovanje zajedno se nadopunjuju u procesu cjeloživotnog učenja.¹² Značaj ovakvih simpozija je upravo taj što se u različitim elementima (formalna predavanja, neformalne radionice, informalna razmjena informacija i iskustava tijekom pauza), isprepliću svi načini obrazovanja i tako pojačavaju efekt naučenog. Kroz ove karakteristike, Simpozij doprinosi izgradnji društva u kojem mladi stručnjaci igraju ključnu ulogu u očuvanju i promociji kulturne baštine. Smatramo da je ovaj simpozij bitan korak u razvoju uspješnih stručnjaka s multidisciplinarnom svijesti u sveukupnoj zaštiti nepokretne baštine.

¹¹ European Commission, op. cit., str. 12.

¹² Council of Europe, Manual for facilitators in non-formal education involved in preparing and delivering the programme of study sessions at European Youth Centres, Council of Europe, Strasbourg, 2009., str. 24.

5. ORGANIZACIJA SIMPOZIJA

5.1. Organizacijski odbor

Okupljanje Organizacijskog odbora Simpozija započelo je 3. kolovoza 2023., a cjelovito formiranje je dovršeno 9. siječnja 2024. Članovi Organizacijskog odbora prvog Simpozija o multidisciplinarnom pristupu u zaštiti i obnovi: Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu, bili su studenti s različitih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. Ideju o Simpoziju je prvotno razvilo pet konzervatorica-restauratorica, koje čine uži organizacijski i osnivački tim, a s vremenom se tim proširio na jedanaest članova sa studentima s ostalih sastavnica. Uz studente, unutar organizacije je sudjelovala nedavno diplomirana Alma Šarić mag. art., a cjelokupni tijek organizacije su mentorirali profesorica Ana Božičević izv. prof. art., dekan Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu Alen Novoselec prof. art., a stručnu podršku i vodstvo dobili smo i od čelnih ljudi Hrvatskog restauratorskog društva (HRD). Prilikom okupljanja Odbora, temeljna ideja bila je da unutar njega djeluju studenti s različitih fakulteta srodnih struka kako bi sadržaj Simpozija bio adekvatno pripremljen te obuhvaćao sve potrebne informacije i specifične pojedinosti unutar svakog područja. Interdisciplinarnim timom omogućena je lakša komunikacija, bolje širenje znanja unutar samog Odbora te kvalitetnija organizacija cjelokupnog sadržaja.

5.1.1. Popis članova Organizacijskog odbora PNKB i njihova uloga

Lucija Vukman

- Akademija likovnih umjetnosti, Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina, smjer slikarstvo, Sveučilište u Zagrebu
- Začetnica koncepta
- Komunikacija, logistika, marketing, stvaranje sadržaja za društvene mreže, koordinacija i plan programa, financijski menadžer

Alma Šarić, mag. art.

- Moderatorica panel rasprave „Kulturni dijalog“, koordinacija i plan programa, komunikacija, službena fotografkinja

Judita Gracin

- Akademija likovnih umjetnosti, Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina, smjer slikarstvo, Sveučilište u Zagrebu
- Facilitatorica radionice „Kulturna mreža: simulacija rada na terenu“, marketing, stvaranje sadržaja za društvene mreže, koordinacija i plan programa, komunikacija

Angela Sukarovska

- Akademija likovnih umjetnosti, Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina, smjer slikarstvo, Sveučilište u Zagrebu
- Grafička dizajnerica, marketing, stvaranje sadržaja za društvene mreže, koordinacija i plan programa

Klara Kundich

- Akademija likovnih umjetnosti, Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina, smjer slikarstvo, Sveučilište u Zagrebu
- Voditeljica programa, marketing

Lucija Ćurković

- Akademija likovnih umjetnosti, Odsjek za konzerviranje i restauriranje umjetnina, smjer slikarstvo, Sveučilište u Zagrebu
- Tehnička podrška, komunikacija, fotografkinja

Marija Lešković, univ. bacc. ing. arch.

- Arhitektonski fakultet
- Marketing, stvaranje sadržaja za društvene mreže

Marcela Medić, univ. bacc. ing. aedif.

- Građevinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
- Pomoć pri koordinaciji i komunikaciji, stvaranje sadržaja za društvene mreže

Magdalena Stipković

- Filozofski fakultet, Odsjek za povijest umjetnosti i informacijske znanosti, Sveučilište u Zagrebu
- Stvaranje sadržaja za društvene mreže, pomoć u organizaciji

Mario Škrilin, univ. bacc. archeol.

- Filozofski fakultet, Odsjek za arheologiju, Sveučilište u Zagrebu
- Marketing, stvaranje sadržaja za društvene mreže

Mislav Godanj

- Filozofski fakultet, Odsjek za arheologiju, Sveučilište u Zagrebu
- Marketing, stvaranje sadržaja za društvene mreže

Slika 2. Članovi Organizacijskog odbora PNKB
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

5.1.2. Popis mentora

izv. prof. art. Ana Božičević

Dekan Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, **prof. art. Alen Novoselec**

5.1.3. Suorganizator

Hrvatsko restauratorsko društvo strukovna je udruga konzervatora-restauratora osnovana u Zagrebu 1994. godine. Ciljevi udruge su promicanje konzervatorsko-restauratorske struke, poticanje adekvatnog pristupa u zaštiti i očuvanju kulturne baštine, suradnja sa srodnim strukovnim udrugama i organizacijama koje zastupaju jednake ciljeve, a najvažnije je spomenuti kako naglasak stavlja na mobilnost i obuku mladih unutar struke. Udruga prvenstveno okuplja konzervatore-restauratore te stručnjake koji djeluju na području konzerviranja i restauriranja unutar Hrvatske. Od 2014. godine član je Europske konfederacije konzervatorsko-restauratorskih udruga.¹³

Slika 3. Logotip Hrvatskog restauratorskog društva
(Izvor: www.h-r-d.hr)

¹³ Hrvatsko restauratorsko društvo, *O nama*. Izvor: <https://h-r-d.hr/o-nama/> (Datum pristupa: 5.6.2024.)

5.2. Izrada plana i programa

Prilikom izrade plana i programa, održano je ukupno deset sastanaka Organizacijskog odbora. Prvi sastanak održan je u listopadu 2023. godine, a prisustovao mu je uži krug Organizacijskog odbora. Budući sastanci su bili prošireni na naknadno oformljen tim. Uz sastanke Odbora, održani su individualni sastanci s mentoricom projekta te dekanom Akademije likovnih umjetnosti.

Tijekom sastanaka vođeni su bili zapisnici te su bile raspoređene dužnosti. Obaveze su se dodijeljene prema afinitetima i mogućnostima uključenih, a odnosile su se na organiziranje i pripremu Simpozija.

U pripremnom periodu vođene su rasprave o glavnim i sporednim stavkama te onima koje bi bile dodatak i podigle Simpozij na najvišu moguću razinu. Raspravljalo se o opsegu i trajanju Simpozija te o periodu i vremenu trajanja koje bi odgovaralo slušateljima i predavačima uzimajući u obzir svakodnevne obaveze svih uključenih.

Sadržaj je trebalo uobličiti, a na kraju i skratiti kako vrijeme trajanja izlaganja ne bi utjecalo na koncentraciju sudionika, zbog čega je izrađen dinamičan raspored s kratkim pauzama. Raspravljalo se o ključnim točkama koje će služiti kao teme i nit vodilje Simpozija, sadržaju i potencijalnim predavačima. Što se tiče lokacije održavanja, razmatrano je više opcija kao što su Studentski centar i knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu, no ipak je donesena odluka da se Simpozij održi u prostorijama Odsjeka za konzerviranje i restauriranje umjetnina u Zagrebu.

Odlučeno je da će sudionici svoje prijave ipunjavati putem *Linktree* stranice te da je broj slušatelja ograničen putem *on line* prijava na 70, računajući na mogući dolazak slušatelja bez prethodne prijave.

5.3. Vizualni identitet

Vizualni identitet je skup vizualnih elemenata koji predstavljaju i razlikuju proizvod, tvrtku ili organizaciju od drugih na tržištu. Ključan je za stvaranje prepoznatljivosti i povezanosti s

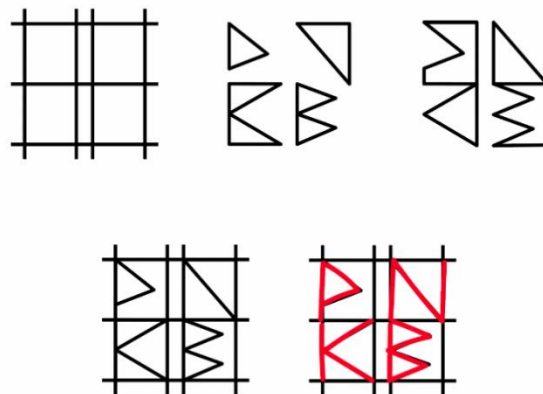
publikom. Njegovi elementi uključuj: logotip, tipografiju, paletu boja, grafičke elemente, promotivne materijale i druge komponente.¹⁴

Budući da su ciljana publika projekta bili student, fokus je bio na stvaranju modernog i suvremenog vizualnog identiteta koji će privući pažnju mlađih generacija, a istovremeno odavati profesionalnost i ozbiljnost.

5.3.1. Logotip

Inspiracija za logotip je motiv skele koja se koristi tijekom obnove nepokretne kulturne baštine.

Skela je prikazana pomoću šipki koje se protežu okomito, horizontalno i dijagonalno stvarajući geometrijske oblike. Ti oblici zajedno formiraju stilizirana slova "PNKB", odnosno kraticu za naziv simpozija (Slika 4). Analizom negativnih prostora stiliziranih slova unutar skele, otkrivaju se apstraktni geometrijski oblici koji čine slagalicu. Slagalica simbolizira interdisciplinarnu prirodu očuvanja kulturne baštine te potrebu za umrežavanjem i razumijevanjem srodnih struka. Svaka struka u području obnove kulturne baštine je jednako važna, baš kao što je svaki dio slagalice potreban da bi se dobila cjelina (Slika 8 i 9).

Slika 4. Proces razvoja logotipa
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

¹⁴ CoSchedule, *How To Create A Strong Visual Identity: The Foundation Of Your Brand's Success*. Izvor: <https://coschedule.com/marketing/branding/visual-identity#what-is-visual-identity-> (Datum pristupa: 2.5.2024.)

Slika 5. Završni izgled logotipa
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

5.3.2. Tipografija

Za vizualni identitet Simpozija korištena su dva sans-serif fonta:

PT Sans Narrow korišten je u samom logotipu, plakatu te za naslove na *Instagram* objavama. Ovaj font koristi se za naglašavanje ključnih informacija i naslova.

Myriad PRO je korišten za ostale tekstove. Tanji je i jednostavniji, što osigurava čitljivost dužih tekstova i estetsku ravnotežu te pruža moderan i profesionalan izgled materijala (**Slika**).

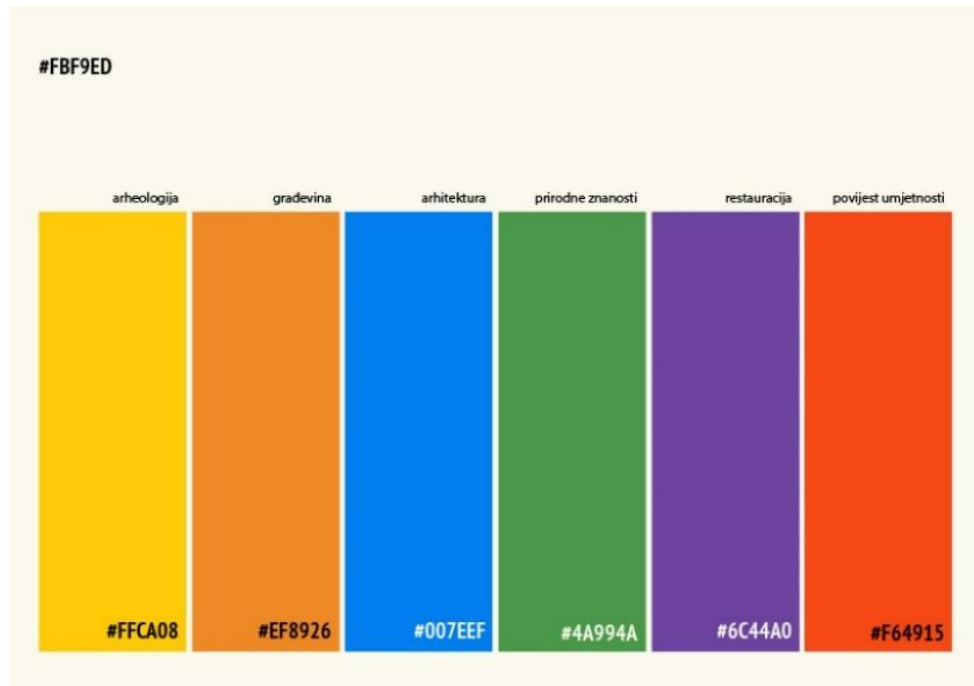

Slika 6. Font korišten za logotip, plakate i naslove
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

5.3.3. Boje

Paleta boja za Simpozij uključuje svijetlu neutralnu boju koja se koristi za pozadinu u kombinaciji s crnom, te šest boja koje predstavljaju specifične struke uključene u očuvanju nepokretne kulturne baštine:

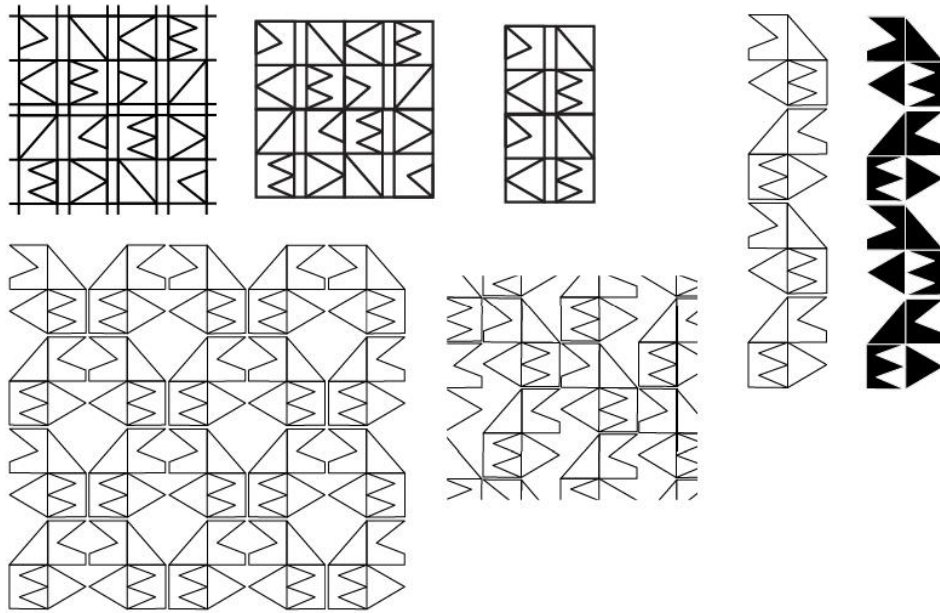
Ljubičasta simbolizira restauratore, narančasta za građevinare, žuta za arheologe, crvena za povjesničare umjetnosti, plava za arhitekta te zelena za prirodne znanosti (**Slika**). Ove boje koriste se konzistentno kako bi se istaknule različite teme i aktivnosti povezane sa simpozijem.

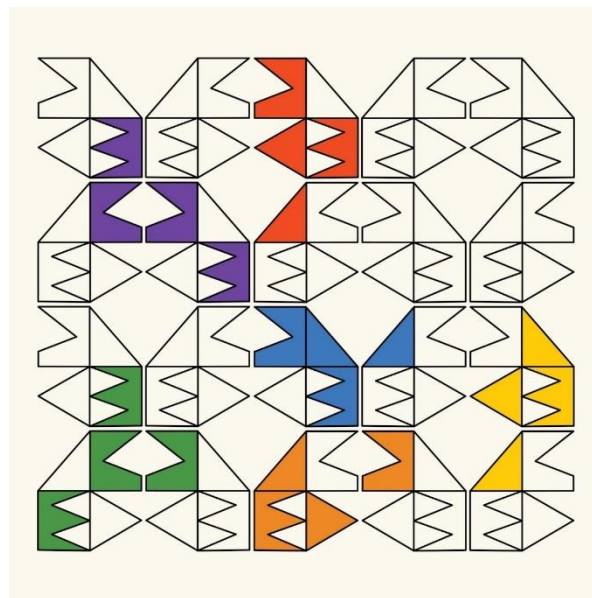
Slika 7. Boje korištene za vizualni identitet
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

5.3.4. Grafički elementi

Izrađeno je nekoliko uzoraka koji su korišteni za predstavljanje događaja. Uzorci su dobiveni ponavljanjem cijelog ili pojedinih elemenata logotipa (**Slika**). Dobiveni uzorci podsjećaju na motive mreže i već spomenute slagalice koja je bila glavni grafički element vizualnog identiteta. Ovaj uzorak i njegove varijacije su se koristili u kombinaciji s bojama struka (**Slika**) u svim promotivnim materijalima, uključujući objave na društvenim mrežama i promotivne materijale u fizičkom obliku poput plakata i letaka. Slagalice se također koristila u interaktivnoj radionici, gdje su sudionici morali pronaći sve oblike i sastaviti logotip simpozija, čime se dodatno naglasila važnost timskog rada.

Slika 8. Proces nastanka slagalice od apstraktnih geometrijskih oblika
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 9. Konačni oblik slagalice
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

5.3.5. Primjena vizualnog identiteta

U sklopu promocije Simpozija bilo je potrebno kreirati objave za društvene mreže, izraditi *Linktree* stranicu sa svim poveznicama i informacijama o Simpoziju, a na kraju i vodič sadržaja kojeg su u digitalnom PDF formatu dobili svi sudionici. Svi digitalni materijali slijedili su dizajn vizualnog identiteta koristeći odgovarajuće fontove, boje i grafičke motive kako bi se postigla vizualnu konzistentnost i prepoznatljivost. Statične su objave rađene u omjeru 1:1 kako bi odgovarale izgledu na *Instagramu*. Na ovaj način su predstavljeni glavni ciljevi i informacije o simpoziju (Slika 10), svaki segment simpozija (predavanja, interaktivna radionica, panel rasprava i sajam), kao i predavači, panelisti, moderatorica i facilitatorica. Svaki predavač predstavljen je s bojom koja predstavlja struku kojoj pripada (Slika 11).

Slika 10. Vizual za iznošenje informacija o simpoziju
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 11. Primjer vizuala za predstavljanje predavača
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Promotivni materijali u fizičkom obliku također su izrađeni u skladu s vizualnim identitetom. Plakat je sadržavao informacije o vremenu i lokaciji održavanja simpozija, logotip simpozija i QR kod koji vodi na *Linktree* stranicu kako bi se mogle dobiti dodatne informacije i pratiti događaj na društvenim mrežama. Glavni motiv plakata je slagalica sa svim bojama struka (Slika 9). Osim fizičkog plakata, napravljena je i digitalna verzija, odnosno animirani poster na kojem se izmjenjuju boje slagalice kako bi privukao i zaokupio pažnju promatrača.

Paket dobrodošlice se sastojao od platnene vrećice s motivom slagalice i logotipom (Slika 13), unutar koje su se nalazili naljepnica i letak. Letak je na prednjoj stranici sadržavao ključne informacije o ciljevima simpozija, a na unutarnjim stranicama raspored događaja kako bi se sudionicima osigurale informacije o početku i završetku svakog segmenta simpozija, uključujući i pauze (Slika 12). Također su dizajnirane i akreditacije za predavače, paneliste, izlagače, organizatore, voditeljicu, moderatoricu i facilitatoricu (Slika 13) te završne potvrde o sudjelovanju na Simpoziju.

AGENDA	1. DAN / 4.4.2024.	AGENDA	2. DAN / 5.4.2024.
10:00 - 11:00	PREDAVANJA: ŠTO NAS POVEZUJE? 10:10 Suzana Damiani - Stručno djelovanje konzervatora-restauratora na području nepokretne kulturne baštine 10:35 Iva Rukavina - Stručno djelovanje arhitekta na području nepokretne kulturne baštine	10:00 - 10:30	PREDAVANJA: ŠTO NAS POVEZUJE? Josip Atalić - Stručno djelovanje građevinar na području nepokretne kulturne baštine
11:00 - 11:10	PAUZA	10:30 - 12:15	PANEL RASPRAVA: KULTURNI DIJALOG Alen Novoselec Spomenka Vlahović Aneta Mudronja Pletenac Viki Jakaša Borić Iva Rukavina moderatorica: Alma Šarić
11:10 - 12:25	PREDAVANJA: ŠTO NAS POVEZUJE? 11:10 Franka Ovčarić - Stručno djelovanje arheologa na području nepokretne kulturne baštine 11:35 Matija Vinković - Stručno djelovanje povjesničara umjetnosti na području nepokretne kulturne baštine 12:00 Tea Zubin Ferri - Uloga stručnjaka prirodnih znanosti na području nepokretne kulturne baštine	12:25 - 13:10	PAUZA
12:25 - 13:10	PAUZA	13:00 - 15:00	SAJAM: KOMPLEMENTARNOST DISCIPLINA Helena Bosnić - Djelovanje HRD-a Ana Dumbović, Mirta Krizman, Ivana Mance - Konzervatorsko-restauratorski elaborat Marija Lešković - Interpolacija Marcela Medić - Izrada modela - ponašanje u seizmički aktivnim područjima Zvonko Sigmund - 3D skeniranje Fran Stengi - Krajobrazna arhitektura unutar kulturne baštine
13:10 - 15:00	RADIONICA: KULTURNA MREŽA: SIMULACIJA RADA NA TERENU facilitatorica: Judita Gracin		

Slika 12. Unutarnja strana letka
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 13. Letak, platnena vrećica i akreditacija
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

5.4. Prikupljanje financijskih sredstava i sponzorstva

Unutar organizacije Simpozija PNKB, bilo je potrebno pronaći financijske izvore kako bi cijeli događaj mogao biti realiziran. Financijsku podršku su pružili Akademija likovnih umjetnosti kao organizator i Hrvatsko restauratorsko društvo kao suorganizator. Putem službenog maila (simpozijpnkb@gmail.com) također je upućena molba potencijalnim sponzorima koji bi mogli dijeliti interes s idejom ovog događaja. Kao pozitivan odgovor, financijsku podršku je pružila tvrtka Crescat, tvrtka za nabavu i distribuciju konzervatorsko-restauratorskog pribora i materijala. Također, podršku u vidu poklona za predavače i izlagače je pružila firma Vinarija Gracin. U dogovoru s ALU, sastavljen je i potpisan ugovor sa suorganizatorima i sponzorima koji su pružili financijsku podršku.

Iz navedenih izvora financirano je sljedeće:

- izrada plakata
- akreditacije
- naljepnice s logotipom Simpozija
- zahvalnice

- promotivni letci 20
- platnene torbe
- putni troškovi za dr. sc. Teu Zubin Ferri
- catering
- priprema moderatora za panel raspravu

Slika 14. Logotipi sponzora
(Izvor: www.alu.unizg.hr, službeni logotipi partnera)

5.5. Promocija događaja

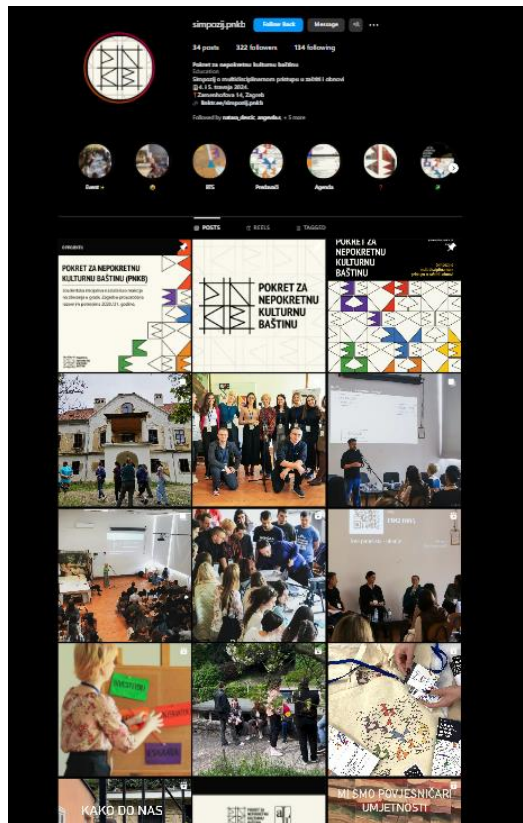
Prilikom izrade promotivnog materijala, napravljen je plan na koji način proširiti vijest o događaju kako bi stigla do ciljane publike. Na društvenim mrežama su kreirani posebni službeni profili za platformu *Instagram* i *Facebook*. Za ove profile je rađen interaktivan sadržaj, a na *Facebook* profilu je posebno kreiran “događaj”. Ova vrsta komunikacije je omogućila lakši kontakt sa ciljanom publikom. Za dodatno širenje doseg naših objava, kontaktirani su profili koji imaju isti ili sličan interes publike te profili koji su partneri u organizaciji kako bi podijelili vijest o našim aktivnostima putem objava na svojim korisničkim računima.

Posebice je bitno naglasiti kako su na *Instagram* profilu napravljeni kratki videi koji šaljivim sadržajem kroz karikature opisuju svaku struku. Ova vrsta komunikacije je ponajviše proširila vijest o profilu, a najveću gledanost je dobio video “Mi smo građevinari” s čak 70,4 tisuće pregleda (7. 6. 2024.). Prilikom objave ovog videa, odlučeno je da će biti isključena opcija komentari zbog velikog broja negativnih osvrti. Zanimljiva je činjenica da je ova vrsta atrakcije značajno povećala gledanost videa što je rezultiralo time da *Instagram* algoritam češće prikazuje ovaj profil pod opcijom *Reels*. Na posljertku, unatoč pojedinim negativnim komentarima, ovaj video je privukao povećani broj publike koja dijeli interes za ovo područje.

Uz digitalnu promociju, napravljeni su također fizički isprintani plakati koji su bili postavljeni na pojedinim fakultetima Sveučilišta u Zagrebu. Također, poslani su e-mailovi svim fakultetima čiji su studenti sudjelovali u organizaciji, kao i pojedinim smjerovima na PMF-u te smjeru krajobrazne arhitekture na Agronomskom fakultetu. Službenu objavu na svojim stranicama su postavili Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu i Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu Odsjek za arheologiju.¹⁵

Službenim mailom Hrvatsko restauratorsko društvo je uputilo poziv svim svojim članovima informirajući ih o detaljima Simpozija te ih pozivajući da se uključe u događaj.

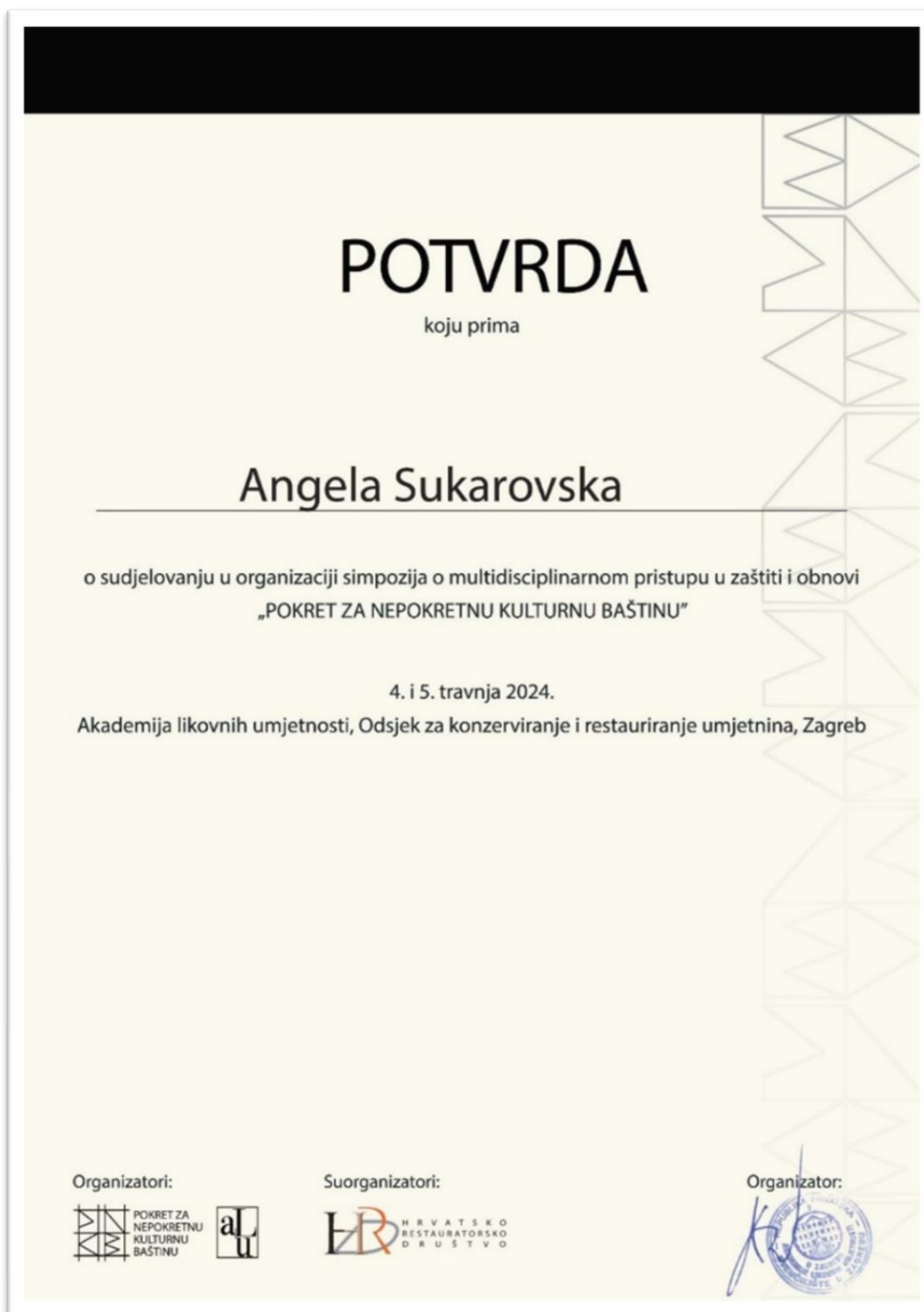
¹⁵ Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za arheologiju, „*Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu: simpozij o multidisciplinarnom pristupu u zaštiti i obnovi.*”. Izvor: <https://arheo.ffzg.unizg.hr/?p=7228> (Datum pristupa: 2.5.2024.); Sveučilište u Zagrebu Akademija likovnih umjetnosti, *Simpozij „Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu.* Izvor: https://www.alu.unizg.hr/alu/cms/front_content.php?idcat=52&idart=3381&lang=1 (Datum pristupa: 2.5.2024.)

Slika 15. Instagram profil Simpozija PNKB
(Izvor: www.instagram.com/simpozij.pnkb)

5.6. Izrada potvrda predavačima i sudionicima

Kao znak zahvale za sudjelovanje na simpoziju, predavači, panelisti i izlagači su dobili potvrde u fizičkom obliku dok su ostali sudionici koji su došli slušati i sudjelovati u predavanjima i ostalim aktivnostima zaprimili potvrde u digitalnom obliku putem e-maila. Također, zahvalnice su napravljene za organizatore, suorganizatore i sponzore događaja.

Slika 16. Primjer potvrde o sudjelovanju
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

6. PREDAVAČI I IZLAGAČI

Posebno je važno naglasiti da su svi predavači i izlagači pristali na Simpoziju širiti svoje znanje bez primanja ikakve financijske kompenzacije. Ovaj pristup je pokazatelj i dokaz da u današnjem vremenu postoje pojedinci koji su spremni nesebično dijeliti svoja znanja i iskustva za boljitak napredak društva. Njihova doprinos u ovom obliku govori o tome kako je glavni put za napredak međusobna suradnja.

6.1. Popis predavača s uvodnih predavanja „Što nas povezuje“

- **prof. mr. art. Suzana Damiani** - Uvodno predavanje o stručnom djelovanju konzervatora - restauratora na području nepokretne kulturne baštine
- **Iva Rukavina, mag. ing. arch.** - Uvodno predavanje o stručnom djelovanju arhitekata na području nepokretne kulturne baštine
- **as. Franka Ovčarić, mag. archeol.** - Uvodno predavanje o stručnom djelovanju arheologa na području nepokretne kulturne baštine
- **Matija Vinković, mag. hist. i mag. hist. art.** - Uvodno predavanje o stručnom djelovanju povjesničara umjetnosti na području nepokretne kulturne baštine
- **dr. sc. Tea Zubin Ferri** - Uvodno predavanje o ulozi stručnjaka prirodnih znanosti na području nepokretne kulturne baštine
- **izv. prof. dr. sc. Josip Atalić** - Uvodno predavanje o stručnom djelovanju građevinara na području nepokretne kulturne baštine

6.2. Popis panelista panel rasprave „Kulturni dijalog“

- **Iva Rukavina, mag. ing. arch.**
- **prof. art. Alen Novoselec**
- **doc. dr. sc. Viki Jakaša Borić**
- **Aneta Mudronja Pletenac, mag. ing. arch.**
- **Spomenka Vlahović, mag. archeol. prof.**

6.3. Popis izlagača sa Sajma „Komplementarnost disciplina“

- **Helena Bosnić, mag. art.** - Djelovanje HRD-a
- **dr. sc. Ivana Mance Cipek** - Konzervatorsko-restauratorski elaborat

- **Mirta Krizman mag. art.** -Konzervatorsko-restauratorski elaborat
- **Ana Dumbović, mag. art.** - Konzervatorsko-restauratorski elaborat
- **Marija Lešković, univ. bacc. ing. arch.** - Interpolacija
- **Marcela Medić, univ. bacc. ing. aedif.** - Izrada modela - ponašanje u seizmički aktivnim područjima
- **izv. prof. dr. sc. Zvonko Sigmund** - 3D skeniranje
- **Fran Štengl, univ. bac. ing. prosp. arch.** - Krajobrazna arhitektura unutar kulturne baštine

6.4. Izlaganje postera

- **Sara Filipović, mag. art. hist. et archeol.** – Novo u staromu u opusu Branka Silađina

7. PROGRAM SIMPOZIJA

Simpozij "Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu" održan je 4. i 5. travnja 2024. godine. Događaj je trajao dva dana od 10.00 - 15.00 sati.

U četvrtak, 4. travnja simpozij „Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu" je otvoren predstavljanjem svrhe i cilja Simpozija te uvodnim riječima dekana Akademije likovnih umjetnosti. Ubrzo je započeo serijom predavanja pod temom "Što nas povezuje?", gdje su stručnjaci iz različitih područja predstavili svoje djelovanje i iskustva u očuvanju nepokretne kulturne baštine.

Suzana Damiani je održala prezentaciju o ulozi konzervatora-restauratora u očuvanju kulturne baštine. Istaknula je ključne metode i pristupe koji se koriste u restauriranju, kao i izazove s kojima se susreću stručnjaci na terenu. Nakon Suzane Damiani, Iva Rukavina je govorila o značaju arhitektonske intervencije u očuvanju baštine. Prezentirala je nekoliko studija slučaja koji pokazuju kako arhitekti mogu pridonijeti očuvanju i adaptaciji povijesnih građevina. Slijedila je kratka pauza koja je sudionicima omogućila osvježenje i međusobno upoznavanje.

Nakon kratke pauze, predavanja su nastavljena drugom serijom pod istom temom. Franka Ovčarić je izložila važnost arheoloških istraživanja u očuvanju kulturne baštine. Istaknula je kako arheološka istraživanja mogu pružiti ključne informacije za razumijevanje i očuvanje povijesnih lokaliteta. Matija Vinković je govorio o ulozi povjesničara umjetnosti u dokumentaciji i interpretaciji kulturne baštine. Naglasio je kako povjesničari umjetnosti pridonose očuvanju kroz analizu i kontekstualizaciju umjetničkih djela i arhitekture. Nakon njega, Tea Zubin Ferri je predstavila doprinos stručnjaka prirodnih znanosti, poput geologa, biologa i kemičara u očuvanju nepokretne kulturne baštine. Objasnila je kako znanstvena istraživanja mogu pomoći u razumijevanju i zaštiti materijala od kojih su građevine izrađene. Duža pauza omogućila je sudionicima ručak i priliku za umrežavanje te priliku za neformalne razgovore s predavačima.

Na završnom dijelu prvoga dana održana je radionica pod vodstvom Judite Gracin pod nazivom "Kulturna mreža: Simulacija rada na terenu". Radionica omogućila je sudionicima praktično iskustvo u interdisciplinarnom pristupu očuvanju baštine. Kroz simulacije su sudionici mogli primijeniti naučene tehnike i metode u zaštiti i restauriranju.

Simpozij je nastavljen drugoga dana, u petak 5. travnja, s novom serijom predavanja.

Josip Atalić je predstavio kako građevinari doprinose očuvanju kulturne baštine. Posebno je naglasio ulogu inženjera u jačanju i obnovi povijesnih građevina kako bi se osigurala njihova dugovječnost.

Panel rasprava pod nazivom "Kulturni dijalog" uključivala je prezentaciju o dvorcu u Jakovlju, koju je vodila Alma Šarić. Rasprava je okupila stručnjake poput Alena Novoselca, Spomenke Vlahović, Anete Mudronje Pletenac, Viki Jakaša Borić i Ive Rukavine. Moderatorica Alma Šarić usmjeravala je diskusiju prema izazovima i mogućnostima suradnje u očuvanju baštine, s konkretnim primjerom obnove dvorca u Jakovlju poznatijim pod imenom Dvorac umjetnika Oršić. Sljedeće na rasporedu bila je pauza za ručak koja je omogućila sudionicima odmor i pripremu za poslijepodnevne aktivnosti.

Završni dio Sajam "Komplementarnost disciplina" okupio je stručnjake iz različitih područja kako bi prikazali svoje projekte i metode. Helena Bosnić predstavila je rad Hrvatskog restauratorskog društva (HRD) i njihove projekte, Ana Dumbović, Mirta Krizman i Ivana Mance prezentirale su konzervatorsko-restauratorski elaborat, naglašavajući metodologiju i rezultate svojih istraživanja. Marija Lešković je govorila o tehnikama interpolacije u arhitekturi. Marcela Medić je predstavila izradu modela i analizu ponašanja građevina u seizmički aktivnim područjima. Zvonko Sigmund je demonstrirao upotrebu 3D skeniranja u dokumentaciji i očuvanju kulturne baštine. Fran Štengl je predstavio kako krajobrazna arhitektura može doprinijeti očuvanju i revitalizaciji povijesnih lokaliteta. Ovaj sajam omogućio je sudionicima da se upoznaju s različitim disciplinama i njihovim doprinosom očuvanju nepokretne kulturne baštine, naglašavajući važnost interdisciplinarnе suradnje.

Ovaj detaljan raspored i opis događaja na simpoziju pružaju sveobuhvatan pregled aktivnosti i doprinosa stručnjaka različitih disciplina u očuvanju nepokretne kulturne baštine, što je i svrha simpozija „Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu”.

AGENDA		POKRET ZA NEPOKRETNU KULTURNU BAŠTINU
4.4.2024.		
10:00 - 11:00	PREDAVANJA: ŠTO NAS POVEZUJE?	
10:10	Suzana Damiani - Stručno djelovanje konzervatora-restauratora na području nepokretne kulturne baštine	
10:35	Iva Rukavina - Stručno djelovanje arhitekta na području nepokretne kulturne baštine	
11:00 - 11:10	PAUZA	
11:10 - 12:25	PREDAVANJA: ŠTO NAS POVEZUJE?	
11:10	Franka Ovcarić - Stručno djelovanje arheologa na području nepokretne kulturne baštine	
11:35	Matija Vinković - Stručno djelovanje povjesničara umjetnosti na području nepokretne kulturne baštine	
12:00	Tea Zubin Ferri - Uloga stručnjaka prirodnih znanosti na području nepokretne kulturne baštine	
12:25 - 13:10	PAUZA	
13:10 - 15:00	RADIONICA: KULTURNA MREŽA: SIMULACIJA RADA NA TERENU facilitatorica: Judita Gracin	
5.4.2024.		
10:00 - 10:30	PREDAVANJA: ŠTO NAS POVEZUJE?	
	Josip Atalić - Stručno djelovanje građevinara na području nepokretne kulturne baštine	
10:30 - 12:15	PANEL RASPRAVA: KULTURNI DIJALOG	
	Alen Novoselec Spomenka Vlahović Aneta Mudronja Pletenac Viki Jakaša Boric Iva Rukavina moderatorica: Alma Šarić	
12:15 - 13:00	PAUZA	
13:00 - 15:00	SAJAM: KOMPLEMENTARNOST DISCIPLINA	
	Helena Bosnić - Djelovanje HRD-a Ana Dumbović, Mirta Krizman, Ivana Mance - Konzervatorsko-restauratorski elaborat Marija Lešković - Interpolacija Marcela Medić - Izrada modela - ponašanje u seizmički aktivnim područjima Zvonko Sigmund - 3D skeniranje Fran Stengl - Krajobrazna arhitektura unutar kulturne baštine	

Slika 17. Raspored i opis događanja na simpoziju
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 18. Dekan Alen Novoselec otvorio je simpozij s uvodnim riječima
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

7.1. Predavanja „Što nas povezuje“

7.1.1 Suzana Damiani

Prvi dan simpozija započet je s predavanjem „Konzerviranje-restauriranje zidnih slika“ koje je održala prof.mr.art. Suzana Damiani. Glavna tema bila je stručno djelovanje konzervatora-restauratora na području nepokretne kulturne baštine te suradnja između različitih struka. Profesorica Damiani pritom se dotakla tri glavne razine umreženosti između različitih znanosti: multidisciplinarnosti, interdisciplinarnosti te transdisciplinarnosti.¹⁶

¹⁶ NC STATE UNIVERSITY, *The Difference Between Multidisciplinary, Interdisciplinary, and Convergence Research*. Izvor: <https://research.ncsu.edu/rdo/the-difference-between-multidisciplinary-interdisciplinary-and-convergence-research/> (Datum pristupa: 4.6.2024.)

Vrlo je bitno da različite struke koje sudjeluju u projektima obnove nepokretne kulturne baštine koordinirano djeluju, nadilaze granice svojih disciplina te integriraju različite struke u zajednički kontekst. Pritom treba napomenuti, da ni sama nepokretna kulturna baština koja se obnavlja, nije ograničena na interpretaciju u samo jednom području, već često puta sačinjava estetsko, povijesno i tehničko jedinstvo. Stoga, u svim fazama obnove treba uzeti u obzir vrijednosti koje svaka struka doprinosi. To jest, za svaki segment obnove, pojedine struke će dati različita viđenja koja trebaju biti uvažena i valorizirana.

Osim stručnjaka koji sudjeluju u samoj obnovi, poželjno je uključiti i sve one koji su voljni pomoći, poput obrtnika čiji se zanati gube, vlasnika te šire zajednice kojoj je stalo do baštine. Kako bi svaki projekt obnove bio što bolje realiziran, Damiani smatra da bi koordinatori tog procesa trebali biti konzervatori, čiji je društveni status trenutno podcijenjen.¹⁷ Naglašava kako je za uspješnost svakog projekta ključna visoka razina stručnosti i iskustvo te da je nužno osigurati alokaciju posebnih proračunskih sredstava.

Na temelju svog iskustva sudjelovanja u multidisciplinarnom projektu kompleksa dvorca Brezovice, prof. Damiani dotakla se izazova i problema koji se pritom mogu pojaviti.

¹⁷ Council of Europe, *Uloga kulturne baštine u poboljšanju kohezije zajednice: Participativno mapiranje različitih kulturnih baština*. Izvor: <https://rm.coe.int/steps-uloga-kulturne-bastine-u-poboljsanju-kohezije-zajednice-particip/1680971cbe> (Datum pristupa: 4.6.2024.), str. 15.

Slika 19. Suzana Damiani održala je predavanje o ulozi konzervatora-restauratora u očuvanju kulturne baštine (Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

7.1.2 Iva Rukavina

Predavanje Ive Rukavine, mag. ing. arch., istaknulo je ključnu ulogu arhitektonske struke u očuvanju kulturne baštine, kao i izazove s kojima se suočavaju prilikom projektiranja i izvođenja radova. Za svaku građevinu sa statusom zaštićenog nepokretnog kulturnog dobra ili koja je dio kulturno-povijesne cjeline, potrebno je napraviti tehničku dokumentaciju prema Zakonu o gradnji ili Zakonu o obnovi.¹⁸ To zahtijeva koordinaciju različitih struka unutar arhitektonskog projektnog tima.

U procesu projektiranja, glavni projektant arhitekt nadzire, koordinira i komunicira s ostalim stručnjacima, uključujući projektante statike, instalacija te izvođače konzervatorsko-restauratorskih radova i autore elaborate. Konačni rezultat je detaljna projektna dokumentacija koja osim standardnih radova, obuhvaća elaborate i troškovnički opisane stavke za sve radove konzerviranja i restauriranja.

¹⁸ Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Članak 61 .a, Izvor: <https://rm.coe.int/steps-uloga-kulturne-bastine-u-poboljsanju-kohezije-zajednice-particip/1680971cbe> (Datum pristupa: 4.6.2024.)

Na primjeru obnove nakon potresa u Zagrebu i Baniji, istaknuta je potreba za kompromisom i pronalaskom dobre mjere suradnje između konzervatorske i arhitektonske struke. Kontinuirana suradnja i razumijevanje među strukama ključni su za uspješnu obnovu.¹⁹

Na primjeru projekta obnove palače Državnog hidrometeorološkog zavoda u Zagrebu predavačica je govorila o potrebnim koracima i fazama prilikom obnove, a to su: izrada konzervatorskog elaborata i valorizacije zgrade, izrada projekta konstrukcijske i cjelovite obnove zgrade sa obveznom izradom istražnih radova te izvedba radova uz kontinuirani nadzor i suradnju sa nadležnim konzervatorskim tijelom. Iako se mogu pojaviti neočekivane situacije tijekom izvođenja radova, ključno je svakodnevno praćenje situacije i prilagodba planova kako bi se osigurala uspješna obnova.

Ovo predavanje istaklo je važnost međusobne suradnje i kontinuiranog nadzora u procesu obnove kulturne baštine te je naglasilo kako je svaki projekt jedinstven te zahtijeva fleksibilnost i prilagodbu s ciljem postizanja optimalnih i zadovoljavajućih rezultata.

Slika 20. Iva Rukavina održala je predavanje o ulozi arhitekta u očuvanju kulturne baštine (Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

¹⁹ Ministarstvo kulture i medija, *Bez zajedništva i donošenja brzih i hrabrih odluka ne bismo uspjeli u povijesnom pothvatu obnove – istaknuto na predstavljanju Godišnjaka zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 20.3.2024. Izvor: <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/bez-zajednistva-i-donosjenja-brzih-i-hrabrih-odluka-ne-bi-uspjeli-u-povijesnom-pothvatu-obnove-istaknuto-na-predstavljanju-godisnjaka-zastite-spomenika-kulture-hrvatske/25667> (Datum pristupa: 4.6.2024.)

7.1.3 Franka Ovčarić

Predavanje Franke Ovčarić, mag. archaeol., na samom je početku predstavilo arheologiju kao struku i objasnilo je područja djelovanja arheologa iz pozicije privatnih arheoloških firmi, muzeja, znanstveno-obrazovnih ustanova te samih udruga.

U sljedećem dijelu predavanja približila je publici ulogu arheologa-konzervatora, a samim time i način na koji dolazi do utvrđivanja arheoloških zona, bilo putem terenskih pregleda, sustavnih ili zaštitnih arheoloških istraživanja, putem satelitskih snimki te putem izvora. Nakon toga, predavačica je govorila o utvrđivanju samih uvjeta i stanja lokaliteta prilikom intervencija, u kojem trenutku dolazi do zaštite pojedinih zona, opisala je karakteristike destruktivnih i nedestruktivnih metoda u arheologiji te postupanje s pokretnom i nepokretnom kulturnom baštinom prilikom i nakon arheološkog istraživanja.

Na temelju brojnih istraživanja, kao što su lokaliteti Krk – Kaštel, Grad Krk – Istarski prolaz i terme, Osor – cesta Osor Nerezine, prikazala je tijek i rezultate na primjeru urbane zaštitne arheologije. Objasnjeno je na koji način arheolozi prilikom istraživanja postupaju ne bi li konzervirali nepokretnu kulturnu baštinu, bilo da se radi o zaštiti geotekstilom ili pak ostavljanje predmeta *in situ*.

Ovo predavanje istaklo je važnost interdisciplinarnosti arheologije te suradnju s brojnim drugim strukama u svrhu što bolje zaštite i konzerviranja kulturne baštine.

Slika 21. Franka Ovčarić održala je predavanje o ulozi arheologa u očuvanju kulturne baštine (Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

7.1.4 Matija Vinković

Matija Vinković, Mag. hist. i mag. hist. art., je istaknuo ključnu ulogu povjesničara umjetnosti u zaštiti nepokretnog kulturnog dobra te ukazao na izazove s kojima se susreću te je dao smjernice za njihovo djelovanje.

Jedan od temeljnih problema suvremenog pristupa obnovi je preveliko oslanjanje na subjektivne estetske prosudbe i premalo provođenje znanstvenih analiza. Previše se naglašava subjektivna estetika u suvremenom pristupu obnovi bez prethodne temeljite znanstvene analize. Vinković se pozvao na Maxa Dvořáka, češkog povjesničara umjetnosti i konzervatora, te je naglasio važnost povijesnih i znanstvenih aspekata u procesu obnove.²⁰

Navodeći glavne uzroke ugroze spomenika, Vinković je istakao neznanje i indolenciju, pohlepu i prevaru, pogrešno shvaćene ideje napretka i zahtjeva sadašnjice, te neumjesnu težnju za uljepšavanjem i obnovom.

Neznanje i indolencija odnose se na uključivanje neprofesionalaca u obnovi kulturne baštine i njihovo nehotično štetno djelovanje u slučajevima kad manjka stručnog nadzora. Pohlepa i prijevara odnose se na one slučajeve nepoštivanja i neuvažavanja kulturne baštine, dok se pogrešno shvaćene ideje napretka i zahtjeva sadašnjice odnose na gubitak vrijednih spomeničkih obilježja koja su zbog trenutne mode i interesa izmijenjena kako bi bila u duhu vremena. Neumjesna težnja za uljepšavanjem često dovodi do pretjerivanja, odlaska u krajnost kojim se gubi originalna zamisao kulturnog dobra.

Vinković je naglasio kako je nepokretna baština općenito vrlo ugrožena pod utjecajem raznih antropogenih čimbenika kao što su masovni turizam, aktivistički prosvjedi protiv muzealnih institucija, zagađenost atmosfere i njen štetan utjecaj, između ostalog.

Kako bi barem djelomično sačuvali trenutno stanje nepokretnog dobra za buduće generacije, Vinković je istakao nužnost izrade smjernica za istraživanje, utvrđivanja postojećeg stanja objekta, dobrog poznavanja literature vezane uz objekt, terenskih istraživanja radi prikupljanja podataka te provedbe analiza.

²⁰ Max Dvořák, *Katekizam zaštite spomenika*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2016., str. 57. – 71.

Na kraju je istakao važnost konzervatorskog elaborata i nužnost sudjelovanja povjesničara umjetnosti u procesu obnove, kako bi se osigurala ispravna i povijesno dosljedna obnova kulturne baštine.

Slika 22. Matija Vinković održao je predavanje o ulozi povjesničara umjetnosti u očuvanju kulturne baštine (Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

7.1.5 Tea Zubin Ferri

U predavanju koje je vodila dr. sc. Tea Zubin Ferri predstavljena je uloga stručnjaka prirodnih znanosti na području zaštite nepokretne kulturne baštine. U samom predavanju objasnila je osnovne analize koje se vrše na žbukama, njihov pristup, metode, svrhu te informacije koje se na taj način mogu prikupiti, a sva obrazloženja potkrijepila je primjerima iz prakse.

Među ostalim primjerima predavačica je navela djelovanje na rimskim žbukama te same metode koje se koriste kao što su Infracrvena spektroskopija s Fourierovom transformacijom (FT-IR) te metoda Difrakcije x-zraka (XRD).

Pri spomenu metode infracrvene spektroskopije s Fourierovom transformacijom misli se na raširenu analitičku tehniku kemijske karakterizacije, koja se temelji na visokoj informacijskoj

vrijednosti i raznim mogućnostima mjerenja uzoraka.²¹ Osim široke primjene, tu metodu karakteriziraju preciznost, senzibilnost, njezina brzina i jednostavnost te poprilično niski troškovi instrumenata, potrošnog materijala i održavanja istih.²²

Spominjanjem difrakcije x-zraka, govori se o tehnici koja se primjenjuje kao metoda koja dovodi do brzog i lakog kvantitativnog te kvalitativnog identificiranja organskih i anorganskih materijala.²³ U samoj konzervatorsko-restauratorskoj struci ova tehnika se koristi za određivanje pigmentata, prirode alteracije metala i građevinskih materijala te identifikacija korozivskih produkata na metalima ili pigmentima.²⁴ Također je objašnjena i sama tehnika uzorkovanja materijala te njihovo proučavanje.

Ovo predavanje je istaknulo važnost prirodnih znanosti i njezinih analitičkih metoda u ulozi konzerviranja, restauriranja i daljnjeg njegovanja kulturne baštine kroz interdisciplinarnost struka.

Slika 23. Tea Zubin Ferri održala je predavanje o ulozi stručnjaka prirodnih znanosti u očuvanju kulturne baštine (Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

²¹ Sara Močinić i Tea Zubin Ferri, *FT-IR spektroskopska analiza prapovijesne keramike iz Osora*, *Histria archaeol.* 44, 2013., str. 7.

²² Močinić i Zubin Ferri, op. cit., str. 8.

²³ Denis Vokić i Goran Zlodi, *Dokumentiranje baštine prirodnoznanstvenim metodama*, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 35, 2011., str. 195.

²⁴ Denis Vokić i Goran Zlodi, op. cit., str. 195.

7.1.6 Josip Atalić

Uvodno predavanje izv. prof. dr. sc. Josipa Atalića održano je drugog dana simpozija te je predstavilo stručno djelovanje građevinara u zaštiti nepokretne kulturne baštine, uz naglasak na promjene i izazove s kojima se struka susrela nakon nedavnih potresa u Zagrebu i Petrinji. Predavanje je započelo definiranjem uloge građevinskog inženjera, odnosno konstruktera, i problematike donošenja odluka pri projektiranju.

Neki od problema s kojima se inženjeri susreću na terenu su nezakonitost zgrada, manjak dostupne dokumentacije, uključujući podatke o rekonstrukciji, dogradnji i uklanjanju nekonstrukcijskih elemenata, te neadekvatno izvedena energetska obnova prilikom koje je zanemareno loše konstruktivno stanje građevine. Osnovni izazov kod većine starijih građevina, pa tako i onih kulturne baštine, je način na koji postići zadovoljavajuću otpornost, poštujući sadašnje propise, uz minimalno invazivne postupke ojačanja.

Također, istaknuta je važnost edukacije i stalnog usavršavanja inženjera, pri čemu je bitno spomenuti djelovanje Hrvatskog centra za potresno inženjerstvo (HCPI) koji aktivno djeluje na povećanju svijesti rizika o potresu i edukaciji kroz razne konferencije, seminare i priručnike.²⁵ Proces usavršavanja neminovno uključuje komunikaciju s ostalim strukama te razumijevanje važnosti interdisciplinarnog pristupa obnovi i očuvanju građevina.

Zaključak predavanja i poruka studentima, koja je relevantna neovisno o struci kojom će se u budućnosti baviti, je da ne treba odustati pred preprekama, već svakom problemu pristupiti kombinacijom znanja, iskustva i intuicije koji su u konačnici dobitna kombinacija za uspješno svladavanje bilo kakvog problema.

²⁵ Hrvatski centar za potresno inženjerstvo. Izvor: <https://www.hcpi.hr/> (Datum pristupa: 3.06.2024.)

Slika 24. Josip Atalić održao je predavanje o ulozi građevinara u očuvanju kulturne baštine (Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

7.2. Radionica „Kulturna mreža: simulacija rada na terenu“

Centralni dio Simpozija bila je interaktivna radionica “Kulturna mreža: simulacija rada na terenu“, namijenjena studentima koji su mogli birati između aktivnog sudjelovanja ili promatranja. Cilj radionice bio je pokazati važnost uloge svake struke u procesu obnove te osvijestiti njihovu međusobnu ovisnost. Nadalje, sudionici su mogli primijeniti dotadašnje znanje na konkretan primjer, kao i vježbati pregovaračke vještine i donošenje odluka u simuliranom ambijentu rada na terenu. Također, kroz različite timske aktivnosti potaknuta je komunikacija među sudionicima i razmjena iskustava u opuštenoj atmosferi.

Na početku radionice, facilitatorica je predstavila radionicu te kroz interakciju sa sudionicima istaknula ključne karakteristike neformalnog obrazovanja nužne za uspješnost radionice poput: dobrovoljnog i aktivnog sudjelovanja, iskustvenog učenja te fleksibilne metodike u kojoj je učenik u središtu procesa učenja.²⁶

²⁶ Gadoularov Ognian, Romanica Bogdan, op. cit., str. 11.

Kako bi se sudionici aktivirali i lakše prepustili procesu, uslijedila je *team-building* aktivnost. U prostoriji su bili sakriveni izrezani kolaži u boji koji zajedno čine slagalicu. Sudionici su imali deset minuta da ih pronađu i slože motiv loga Simpozija PNKB.

Nakon uspješnog završetka uvodnih aktivnosti i uspostavljanja atmosfere, sudionici su se vratili u polukrug, a facilitatorica je ispriopovijedala priču popraćenu ilustracijama na projekciji. Priča predstavlja tzv. *case-scenario* u kojem je kulturno dobro, dvorac Orašćić, simbol lokalne zajednice, kroz vrijeme pretrpio razne katastrofe i zadobio mnoga oštećenja te zahtjeva obnovu. Ovaj hipotetski slučaj je inspiriran stvarnim projektom dvorca Oršić koji je idući dan bio tema panel rasprave.

Sudionici su se podijelili u 6 timova, s naglaskom na raznolikost profesionalnih usmjerenja. Time je uslijedila centralna aktivnost simulacije u kojoj je svaki tim predstavljao jedno zanimanje uključeno u obnovu dvorca (arhitekti, konzervatori, arheolozi, restauratori, građevinari, investitori), dok su pasivni sudionici preuzeli ulogu "glasa naroda" sela Orašćić koji su povremeno dobili za zadatak odgovoriti na pitanja u digitalnoj anketi. Svaki tim je dobio odgovarajuće rekvizite (kacige, kistove, metar...), materijale te raspisane zadatke i ciljeve koje moraju zagovarati. Tijekom aktivnosti sudionici su imali potpunu slobodu izražavanja u radu, a facilitatorica je pratila njihov proces i pružala podršku kada je to bilo potrebno. U simuliranom ambijentu rada na terenu, timovi su istraživali slučaj i razvijali svoje kreativne planove obnove, a zatim su morali komunicirati i pregovarati s drugim timovima kako bi uskladili svoje vizije i mogućnosti. Kada je faza sučeljavanja²⁷ dosegla svoj vrhunac, timovi su pozvani na „tjedni sastanak“ kako bi prezentirali svoje planove i razloge koji stoje iza njihovih odluka. Time je stvoren prostor za raspravu i pokušaje stvaranja zajedničkog plana.

Kao rezime aktivnosti, facilitatorica je na panou pripremila polja sa svim zanimanjima uključenim u simulaciju i povezivala konopcem struke koje su međusobno morale surađivati u hipotetskoj obnovi dvorca prema navodima sudionika. Na taj način je stvorena gusta mreža kao vizualizacija kompleksnosti procesa obnove nepokretnog kulturnog dobra. Radionica je zaključena refleksijom o procesu i iskustvima sudionika. Sudionici su pozvani u krug da podijele

²⁷ Prema Bruceu Tuckmanu faza sučeljavanja ili *storming* predstavlja fazu razvoja grupne dinamike u kojoj tim aktivno istražuje i preispituje aktivnost i uloge pojedinaca unutar grupe čime često dolazi do konfliktnih situacija (Council of Europe, op. cit., str. 45.)

svoja mišljenja, osjećaje i naučene lekcije te su razgovarali o neočekivanim ishodima i načinima kako će im stečena znanja koristiti u budućnosti.

Kroz društveno učenje, igru i razgovor sudionici su došli do zajedničkog zaključka kako se uspješna obnova nepokretnog dobra ne može postići bez suradnje svih uključenih struka i mnogo kompromisa. Ova spoznaja pomogla je sudionicima da bolje razumiju kako svaka struka doprinosi zajedničkom cilju i kako se njihov rad uklapa u širu sliku.

Slika 25. Facilitatorica Judita Gracin predstavlja radionicu
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 26. Facilitatorica Judita Gracin ističe ključne karakteristike neformalnog obrazovanja
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 27. Sudionici radionice u interakciji
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

7.3. Panel rasprava: „Kulturni dijalog“

Tema panel rasprave „Kulturni dijalog“ bila je obnova dvorca Oršić u Jakovlju, poznatog kao dvorac umjetnika, u kojem od 1973. godine djeluju neki od najznačajnijih umjetnika hrvatske suvremene i moderne scene. Posljednjih je desetljeća dvorac prepoznat kao mjesto raznih umjetničkih događanja i sadržaja, a Park skulptura koji se nalazi u njegovom povijesnom perivoju sadrži 64 skulpture suvremenih umjetnika i 2022. godine je proglašen trajno zaštićenim kulturnim dobrom. Dvorac je od 1972. godine do danas u vlasništvu Hrvatskog društva likovnih umjetnika (HDLU) i Udruge likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske (ULUPUH).²⁸

Nažalost, dvorac Oršić bio je zamjetno oštećen zubom vremena i raznim nepogodama, što je vidljivo na slici br. 28. Sjeverno krilo koje je oštećeno u požaru 1979. godine značajno je statički oslabljeno nakon potresa 1990. godine²⁹, a nakon potresa u Zagrebu i Petrinji 2020. godine bilo je nužno intervenirati te osmisliti projekt obnove.

Slika 28. Glavno pročelje dvorca Oršić u Jakovlju
(Izvor: www.travelcroatia.live/listing/dvorac-jakovlje/)

²⁸ Dvorac umjetnika Oršić – Jakovlje, *Predstavljamo Dvorac umjetnika Oršić – Jakovlje*. Izvor: <https://dvorac-jakovlje.hr/> (Datum pristupa: 22.05.2024.); Republika Hrvatska Ministarstvo kulture i medija, *Pretraživanje Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske*. Izvor: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-7542> (Datum pristupa: 22.05.2024.)

²⁹ Viki Jakaša Borić, *Dvorac u Jakovlju – povijest gradnje i buduća obnova*, Portal, 2012. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/106452> (Datum pristupa: 22.05.2024.), str. 29. – 41.

Pod prvu fazu obnove objekta u okviru Fonda solidarnosti, za koju je HDLU osigurao 2,6 milijuna eura, spada konstruktivna sanacija dvorca, kojom će se ojačati temelji, zidovi i krila. U naredne tri godine, uz korištenje sredstava Europske Unije te NPO-a, planira se cjelovita obnova dvorca te izgradnja stradalog sjevernog krila.³⁰ Planirani izgled dvorca Oršića nakon obnove može se vidjeti na slici br. 29.

Slika 29. Planirani izgled dvorca Oršić nakon obnove
(Izvor: www.dvorac-jakovlje.hr/)

³⁰ Dvorac umjetnika Oršić – Jakovlje, op. cit. Izvor: <https://dvorac-jakovlje.hr/> (Datum pristupa: 22.05.2024.)

Nakon cjelovite obnove dvorca umjetnika otvoreni će biti umjetnički ateljei, prezentacijski multimedijски postav posvećen grupi Biafra, galerija, multimedijска višenamjenska dvorana, kratkoročni i dugoročni rezidencijalni prostori, radionice za konzerviranje i restauriranje suvremene skulpture i povezivanje visokoškolskih institucija u edukacijsku mrežu, depo za pohranu umjetničkih djela, radionice za izradu keramike, fuziju stakla, metal i lončarsko kolo te projekt povijesne gostione zamišljene kao platforme za povezivanje raznih grana umjetnosti i fuziju s drugim profesijama.³¹

Panel raspravu je vodila moderatorica Alma Šarić, mag. art., a sudionici su bili prof. art. Alen Novoselec, konzervator-restaurator i dekan Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu, voditelj projekta Dvorac i park skulptura Jakovlje, Iva Rukavina, mag. ing. arch., arhitektica i voditeljica projekta, doc. dr. sc. Viki Jakaša Borić, povjesničarka umjetnosti i konzervatorica u Konzervatorskom odijelu u Zagrebu i Krapini, Aneta Mudronja Pletenac, mag. ing. arch., arhitektica i docentica na Agronomskom fakultetu te Spomenka Vlahović, mag. archeol. prof., arheologinja i ravnateljica Zavičajnog muzeja Varaždinske toplice koja je obavljala nadzor na dvorcu Oršić (**Slika br. 30**).

Slika 30. Sudionici Panel rasprave
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

³¹ Dvorac umjetnika Oršić – Jakovlje, op. cit. Izvor: <https://dvorac-jakovlje.hr/> (Datum pristupa: 22.05.2024.)

Stručnjaci su u panel raspravi analizirali izazove, odluke i inovativne pristupe koji su primijenjeni u obnovi dvorca Oršić. Svaki od njih predstavlja različitu struku te aktivno sudjeluje u obnovi dvorca, a svi zajedno su pružili dublje razumijevanje procesa obnove kulturne baštine na konkretnom primjeru iz prakse.

Dijalogom između stručnjaka vjerodostojno je prikazana važnost interdisciplinarnosti i kompromisa na ovakvom projektu očuvanja nepokretne kulturne baštine te nepredvidivost brojnih izazova s kojima se svaka struka susreće prilikom pristupa obnovi. Uspješnost rasprave dokazala su također aktivnost i brojna pitanja sudionika, poglavito studenata, na kraju panela.

7.4. Sajam „Komplementarnost disciplina“

Završna točka Simpozija bila su izlaganja na događaju Sajam “Komplementarnost disciplina” gdje su različite struke na području ove tematike predstavile pojedina specifična djelovanja u svojem usmjerenju. Vrijeme trajanja Sajma je bilo okvirno oko dva sata, 13.00 – 15.00, a osmišljen je tako da bude otvorenog tipa te su polaznici na taj način imali mogućnost izravne komunikacije s izlagačima. Osim polaznika Simpozija, iskazala se zainteresiranost za sajam od strane ostalih studenata koji nisu sudjelovali na prethodnim aktivnostima pa se može zaključiti kako je sam događaj privukao veći broj sudionika. Na Sajmu je sudjelovalo osam izlagača u pet različitih disciplina, a objašnjavali su polaznicima koja je njihova uloga unutar određene discipline, kako izgleda rad *in situ*, što sve obuhvaća osmišljanje projekta, s kojim alatom dolaze u kontakt i još mnogo toga. U sljedećim poglavljima je opisana svaka predstavljena točka na Sajmu.

7.4.1. Djelovanje HRD-a

Tajnica Hrvatskog restauratorskog društva, Helena Bosnić, mag. art., pružila je sudionicima mogućnost uvida u načine djelovanja Društva, čemu teži i koja je njegova uloga. Istaknula je veliku ulogu koju Društvo ima prilikom procesa zaštite kulturne baštine. Kroz komunikaciju s polaznicima Simpozija, pobliže je objasnila zainteresiranima najbitnije težnje i nastojanja Društva.

7.4.2. Konzervatorsko-restauratorski elaborat

Konzervatorsko-restauratorski elaborat polaznicima Sajma su predstavile Ana Dumbović, mag. art., Mirta Krizman, mag. art. i dr. sc. Ivana Mance. Unutar ovog predstavljanja, polaznici su mogli naučiti najbitnije stavke koje čine jedan elaborat te kako izgledaju istraživanja koja prethode pisanju samog. Na ovom predstavljanju bilo je moguće dobiti uvid u finalni izgled elaborata, fotografije istraživačkih radova *in situ*, materijale s kojima se izvode istraživanja kao što su skalpeli, *Wishab* gumica, *Dino-Lite* i sl. Kako doći do zaključaka razvoja geneze jedne građevine, moglo se vidjeti na prethodno navedenim fotografijama sondiranja gdje su bili vidljivi slojevi različitih kronoloških razdoblja zidnih oslika i žbuka te kako se isti prezentiraju.

7.4.3. 3D skeniranje

Zahvaljujući izv. prof. dr. sc. Zvonku Sigmundu s Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, polaznici su dobili uvid u njegovo stručno usmjerenje, što točno radi kao doktor znanosti građevine, kako izgleda terenski rad u njegovoj struci te kojim instrumentima se koristi. Prilikom svoje prezentacije, predstavio je vrlo napredni 3D skener s dronom, koji služi za skeniranje velikih površina kao što su građevine, ali također je predstavio i manji dron koji služi za modeliranje manjih površina, poput sobe unutar zgrade. Osim toga, objasnio je detaljno kako se koristi kamera od 360°, koja ima mogućnost snimanja u svim smjerovima odjednom. Za kraj je pokazao kako napraviti svoj vlastiti 3D model manje površine s pomoću vlastitog pametnog telefona putem aplikacije *RealityScan*. Od cjelokupnog zanimljivog sadržaja koji je bio predstavljen na Sajmu, može se istaknuti da je najveći broj polaznika zaintrigiralo ovo izlaganje.

7.4.4. Interpolacija

S područja arhitekture, Marija Lešković, univ. bacc. ing. arch. je kroz projekte „*4ever green*“ i „Linearni trg“ predstavila na koje se sve načine može oplemeniti prostor u unutrašnjosti donjogradskih blokova, a time i podići sveukupna kvaliteta života u samom centru Zagreba.

Preko projekta „*4ever green*“, zajedno s kolegicom Ivonom Lovrić, mag. ing. arch. bavila se najzapadnijim dijelom obuhvata Donjega grada. Obuhvat se sastoji od dvaju blokova, u

neposrednom kontaktu s Ulicom Republike Austrije, te tri bloka pozicionirana uz Krajišku ulicu. Namjera je bila osvijestiti kako ova kulturno-historicistička i secesijska pročelja nisu samodostatna izolirana materija, već živi organizmi o kojima treba brinuti. Ne dobiju li potrebnu njegu, donjogradski blokovi bit će prepušteni degradaciji. Nadalje, sadržaji koji su valorizacijom označeni vrijednima ostaju, konzerviraju se i ističu, a sadržaji, analizama procijenjeni kao nedostatni, se moderniziraju. Deželićeva ulica najkvalitetnija je ulica obuhvata zahvaljujući dvostrukom drvoredu. Unatoč ugodnoj mikroklimi, ta ulica ne zadržava prolaznike jer joj manjka sadržaja. Jedan od načina, koji bi unaprijedio kvalitetu ulice, jest da se promet u mirovanju premjesti u unutrašnjost bloka. Treba imati na umu da je održivost kroz zelenu infrastrukturu okosnica koncepta. Koncept je podržan i pojedinim *smart city* rješenjima, kao što je postavljanje solarnih panela na zgrade, unaprjeđenje komunalnog sustava s ciljem da kante za smeće više ne budu sastavni dio uličnih vizura, postavljanje pametnih klupica, kišnih vrtova itd. Sakupljanjem kišnice riješila bi se problematika nedostatka slatke vode i spriječilo bi se prekomjerno nakupljanje padalina što uzrokuje poplave. Nadalje, strukturna preobrazba predviđena je interpolacijama na mjestima starih građevina kojima samo predstoji rušenje. Namjera je bila stvoriti više etažne platforme materijalizirane laganom čeličnom konstrukcijom. Takva intervencija u prostoru bila bi vizualno atraktivna te bi pružila mogućnost da se ispod nje projektira ukopana garaža kojom se rješava pitanje nedostatka parkirnih mjesta u Donjem gradu, dok se na višim razinama stvara interaktivan prostor za druženje i igru. Oni manje atraktivni prostori na platformi manjih visina mogu se koristiti za skladištenje stvari, čime bi se riješio još jedan gorući problem stanara Donjega grada.

U projektu „Linearni trg“, Marija je predstavila svoj studentski projekt gdje je istraživala mogućnosti urbane obnove Donjega grada pomoću pejzažne arhitekture. Uvođenjem pejzažne arhitekture u proces urbane obnove Donjega grada, nekoliko blokova se promatra kao morfološka cjelina koja može unijeti i potaknuti novi način življenja i stvoriti novi način funkcioniranja unutarnjih i vanjskih prostora donjogradskih blokova. Javna infrastruktura pri tome obuhvaća komunalnu, transportnu i komunikacijsku infrastrukturu, urbanu održivost, kvalitetu života i participaciju građana koje povezuju javni prostor i sustav pejzažne arhitekture s izgrađenom strukturom grada, društvenom zajednicom i identitetima koje oni nose. Prostore trajno ili privremeno neuporabivih zgrada koje se ocijene da je potrebno ukloniti, ne treba nužno ponovno izgraditi. Oslobođeni gradski prostori mogu postati nova mjesta u sustavu javnih

prostora, novi perivojni ambijenti, novi ulazi i prolazi kroz blokove, trase novih kretanja, mjesta odvijanja novih sadržaja i programa, susreta i razmjene. Javni prostor je simbol uključenosti, participacije, održivosti i promjene gradskih blokova. Dostupan je svakome u bilo koje doba. Nažalost, uzrok te pustoši nije samo niz potresa koji je ionako destruktivnu 2020. godinu učinio još destruktivnijom, već kontinuirano ignoriranje činjenice da je Donjem gradu potrebna cjelovita obnova. S vizijom da Donji grad ostvari svoj potencijal mjesta gdje ljudi samo ne prolaze, već i borave, odabran je blok Masarykova/ Gundulićeva/ Varšavska/ Frankopanska. Pomoćni objekti u unutrašnjosti bloka bez nekog morfološkog značaja i arhitektonske vrijednosti srušeni su, a na njihovom mjestu je nastupio armirano betonski linearni paviljon te čelična nadstrešnica po kojoj se penje glicinija koja prati cijeli potez produžene potkove. Nadalje, iz analiza je utvrđeno da ovom dijelu grada očajnički nedostaje zelenilo i u nastojanju da se stvori bolja mikroklima, Varšavska ulica prestaje biti prometna ulica i postaje zelena pješačka zona što ne čini samo taj ambijent ugodnijim, već i omogućuje djeci, koja pohađaju obližnju školu, da male i velike odmore provode u ugodnom okruženju.

Unatoč činjenici što nije postojao interaktivni dio gdje su ljudi mogli vidjeti što i kako arhitekti koriste na svojim terenskim radovima, radilo se o projektu unutar grada u kojem većina polaznika živi i duboko su povezani s njime što je uvelike pobudilo njihovu zainteresiranost, a i riješio bi veliki problem koji, vjerujemo, mnogi polaznici duboko iziskuju.

7.4.5. Izrada modela – ponašanje u seizmički aktivnim područjima

S područja građevine, Marcela Medić, univ. bacc. ing. aedif. predstavila je kako njeni kolege primjenjuju svoje teoretsko znanje u praksi. Moglo bi se reći da je ovo bio najinteraktivniji štand s obzirom na to da su polaznici učili o statici isključivo preko igre. Cilj je bio da pomoću kompleta *Mola structural kit*, koji se sastoji od mnoštva modularnih dijelova i može se povezati u bezbroj kombinacija, polaznik „izgradi“ svoju zgradu koja će moći „preživjeti“ seizmička djelovanja. Uglavnom su polaznici gradili konstrukcije s jednom etažom, dok su se neki upustili i u zahtjevnije projekte poput izrade višekatnica, a uz njih je stalno bila studentica Marcela da im pomogne. Radionica se bazirala na opuštenoj atmosferi, bilo da se radi o pomoći u gradnji, stručnim pitanjima ili o jednostavnom razgovoru što je dodatno opuštalo sudionike te omogućilo stvaranje zanimljivih i kreativnih modela.

7.4.6. Krajobrazna arhitektura unutar kulturne baštine

Zahvaljujući studentu Franu Štenglu s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Fran Štengl, univ. bacc. ing. agr. je također imao vrlo interaktivnu radionicu. U okviru radionice je dopustio sudionicima da naprave arhitektonsko rješenje na tlocrtu parka. Ovim pristupom je omogućio sudionicima Sajma izravno promišljanje o krajobraznoj arhitekturi i problematikama s kojima se arhitekti ovog područja susreću. Uz izradu nacрта parka, promatračima je predstavio konceptualni pristup prema promišljanju o potencijalnim rješenjima za problematiku zadatka tako da su morali napisati cjelokupnu ideju nacрта. Uz interaktivnu radionicu, zanimljivom i detaljnom prezentacijom, promatračima je predstavljena općenito krajobrazna arhitektura, njezina povezanost uz kulturnu baštinu te koje problematike nastupaju prilikom djelovanja krajobraznih arhitekata.

Slika 31. Sudionici i izlagači Fran Štengl te Mirta Krizman na Sajmu “Komplementarnost disciplina”
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 32. Zvonko Sigmund predstavio je 3D modeliranje na Sajmu “Komplementarnost disciplina”
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

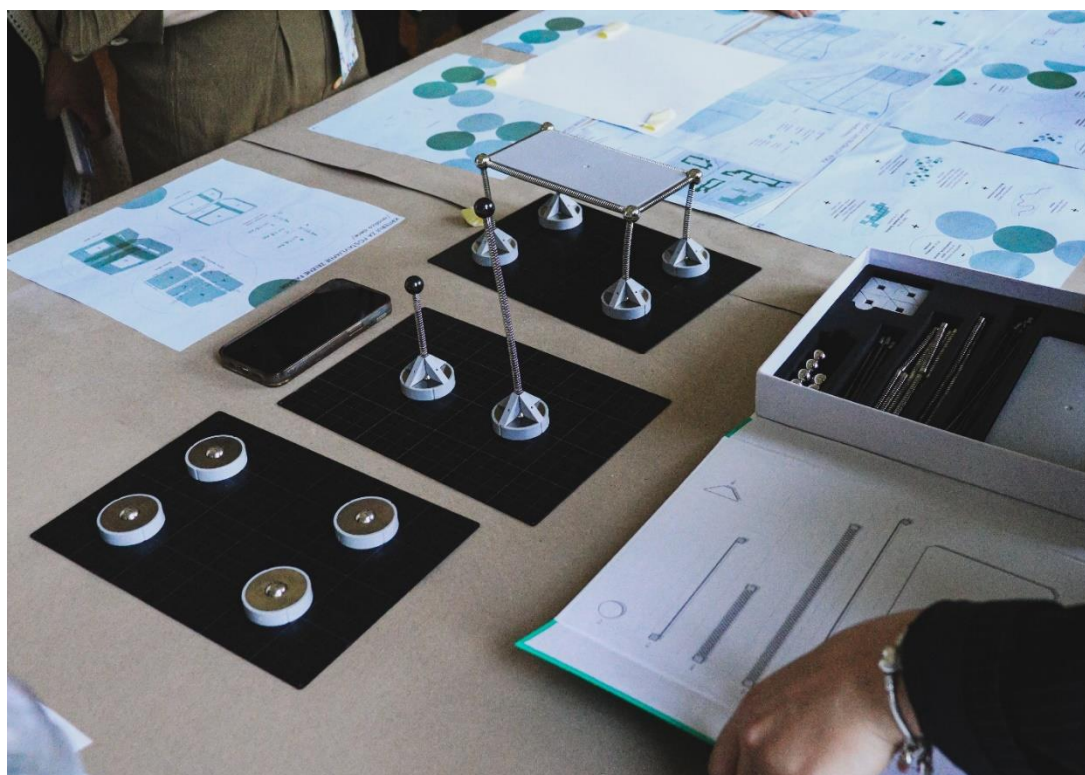
Slika 33. Sajam “Komplementarnost disciplina” u tijeku
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 34. Marcela Medić predstavila je kako građevinari primjenjuju svoje teoretsko znanje u praksi
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 35. Sudionici proučavaju plakat Sare Filipović
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

Slika 36. Izrada modela u sklopu Sajma "Komplementarnost disciplina"
(Izvor: arhiva Simpozija PNKB)

8. VIZIJA I MOGUĆNOSTI NASTAVLJANJA PROJEKTA

8.1. Trajni doprinos stručnoj zajednici i široj javnosti

Jedan od važnih ciljeva Simpozija PNKB je diseminacija rezultata i zaključaka kako bi na nacionalnoj i međunarodnoj razini bila proširena vijest o održavanju i utjecaju događaja. Po završetku Simpozija, očekuje se izrada publikacije koja će sadržavati smjernice, zaključke i preporuke za očuvanje nepokretne kulturne baštine. Nadalje, analiza podataka prikupljenih u anketi koju su naknadno ispunjavali sudionici događaja bit će od ključne važnosti za organizaciju budućih sličnih događanja. Održivo učenje temeljeno na dugoročnom razvoju svijesti, stavova i ponašanja sudionika ključni je element uspjeha ovog simpozija. Ova publikacija bit će korisna ne samo studentima, već i široj stručnoj, ali i općoj javnosti, pružajući vrijedne informacije za buduće projekte zaštite baštine.

Također, izgradnja mreže kontakata među sudionicima, kao i razmjena znanja među stručnjacima i studentima koja se dešavala na Simpoziju, će potencijalno trajno doprinijeti boljoj koordinaciji i učinkovitosti u zaštiti kulturne baštine na lokalnoj razini.

8.2. Mogućnost ponavljanja projekta

Prilikom organizacije prvog Simpozija, organizatori su imali na umu mogućnost nastavljanja istog projekta iz godine u godinu. Ovaj pristup u obrazovanju koji ističe multidisciplinarnost mogao bi omogućiti mladim budućim stručnjacima izravni uvid u vrste suradnji te kako ovo područje izgleda iz više perspektiva. Također, iz generacije u generaciju bi se isticala važnost suradnje i razumijevanja što odmah usmjerava društvo prema rastu bolje zajednice. Iako je ovaj Simpozij događaj koji je trajao dva dana, njegovo ponavljanje bi omogućilo sigurnu izgradnju bolje mreže stručnjaka, veće razumijevanje među mladima, a najbitnije od svega, kao dio paralelnog obrazovanja uz studije, omogućio bi izravno obrazovanje mladih i pripremu za sve buduće izazove.

8.3. Radionice u sustavu formalnog obrazovanja

S obzirom na to da se školstvo zadnjih godina otvorilo prema usavršavanju i mijenjanju kurikulumu, ovo je idealno vrijeme za implementaciju interdisciplinarnih radionica u sustav formalnog obrazovanja. Na taj bi način duh prvog Simpozija mogao zaživjeti i izvan okvira studentskih krugova, ali i izvan krugova struka koje sudjeluju u obnovi nepokretne kulturne baštine.

Primjerice, jednostavniji i ostvariviji način za provedbu ovih zamisli je više poticati studente da kroz razne kolegije surađuju na studentskim projektima. Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu je već provodio ovakvu inicijativu u razdoblju neposredno nakon potresa gdje su studenti arhitekture i urbanizma te Studija dizajna zajedno radili na projektima obnove postpotresnog Zagreba u sklopu kolegija Studio IV - Pejzažna arhitektura, Projektiranje - Industrijski dizajn 6 te Projektiranje - Vizualne komunikacije 4. Također, student Odsjeka za konzerviranje i restauriranje umjetnina surađivali su sa studentima Odsjeka za povijest umjetnosti na projektu dvorca Brezovica, te još nekim projektima vezanim uz pokretnu kulturnu baštinu.

U srednjim školama bi mogao postojati kolegij koji je zasnovan na interdisciplinarnosti i gdje bi gimnazije i strukovne škole imale priliku surađivati i učiti o svojim različitostima dok rade na projektima.

Nadalje, iako učenici osnovnih škola možda još nemaju toliku sposobnost apstraktnog mišljenja i stručnog znanja, ipak je taj period najbitniji da im se kroz predmet o interdisciplinarnosti ukaže na važnost razumijevanja i prihvaćanja različitosti. Takav predmet ne mora ni biti teoretski, već bi mogao funkcionirati kao praktični, gdje bi djeca s pomoću dramaturških metoda učili kako je to biti u "tuđim cipelama". Baš kao što je to bilo na Radionici "Kulturna mreža - simulacija rada na terenu", učenici bi jednom tjedno mogli imati priliku dobiti različite uloge u različitim situacijama i, kroz čaroliju improvizacije i dramske ekspresije, na vlastitoj koži osjetiti kako razmišljati drugačije. Takav predmet bi uvelike doprinio empatiji i sposobnosti kritičkog razmišljanja kod djece te bi pridonijelo stvaranju skladnijeg društva.

9. REZULTATI

Na Simpoziju je sudjelovalo sedamdesetak sudionika te je s time cjelokupna moguća kvota ispunjena. Zainteresiranost studenata i stručnjaka je bila velika. Sadržaj izlagača je bio kvalitetan i poučan, a interakcija između polaznika je također bila velika. Mnogi polaznici su naglasili kako bi htjeli ponoviti ovo iskustvo.

10. ZAKLJUČAK

Simpozij PNKB je kroz interdisciplinarni tim uspio postići željeni cilj stvaranja bolje mreže među mladim budućim i sadašnjim stručnjacima iz različitih područja istog interesa. Na Simpoziju sudionici su imali priliku slušati razna stručna predavanja i panel raspravu te sudjelovati na interaktivnoj radionici i izlaganjima koja su im pružila priliku da izravno sudjeluju u raspravama, postavljaju pitanja i promišljaju o određenim problematikama. Također, bitno je istaknuti da je za vrijeme ovog Simpozija unutar samih pauza između sadržaja došlo do interakcije polaznika i samih stručnjaka što je omogućilo veći pristup znanju iz perspektive neformalnog obrazovanja. Sudionici su imali priliku razmjenjivati svoje ideje u opuštenom okruženju u kombinaciji s isplaniranim programom. Sve rasprave koje su se dogodile unutra ova dva dana Simpozija su iskustvo i plod znanja koji će svim polaznicima ostati u sjećanju te će samo to znanje imati priliku nastaviti razvijati i upotrijebiti u budućim stručnim izazovima. Uz sve, bitno je naglasiti kako su sve povratne informacije od strane polaznika Simpozija bile pozitivne te kako bi se ponavljanje samog događaja iz godine u godinu moglo obogatiti s većim brojem sadržaja. Tako bi Simpozij mogao postati događaj koji na godišnjoj bazi okuplja sadašnje i buduće stručnjake koji međusobno imaju priliku izmjenjivati svoje ideje te doprinijeti rastu zajednice i stvaranju kvalitetnije mreže stručnjaka.

11. ZAHVALE

Realizacija Simpozija PNKB ne bi bila moguća bez svih koji su uložili svoj trud i vrijeme kako bi pripremili kvalitetan sadržaj. Cijeli Organizacijski odbor zahvaljuje svima koji su iskazali svoju želju za sudjelovanjem.

Prije svega, zahvaljujemo svim predavačima, panelistima i izlagačima koji su došli podijeliti svoje znanje i iskustvo za sve koje dijele isto područje interesa. Bez Vaših angažmana i stručnih izlaganja ne bismo uspjeli ostvariti našu viziju. Hvala Vam što ste izdvojili svoje vrijeme i znanje te nam pomogli u stvaranju bolje mreže između stručnjaka istih ili sličnih interesa.

Također, zahvaljujemo Akademiji likovnih umjetnosti, posebice dekanu prof. art. Alenu Novoselcu što su nas podržali u organizaciji kao i Hrvatskom restauratorskom društvu čije vodstvo je velikodušno prihvatilo i poticalo našu ideju.

Zahvaljujemo se sponzorima *Crescatu* i Vinariji Gracin jer bez vaše podrške ovaj događaj ne bi mogao biti realiziran i uspješno odrađen.

Posebice zahvaljujemo mentorici izv. prof. art. Ani Božičević što nas je podržala i pratila tijekom cjelokupne organizacije. Zahvaljujemo i Almi Šarić, mag. art., koja je od prvog dana nastanka ideje izrazila želju za sudjelovanjem te s time postala dio Organizacijskog odbora te moderatorica panel rasprave.

Želja nam je zahvaliti svima koji su podržali ovaj događaj svojim dolaskom i onima koji su pratili sve naše aktivnosti te se nadamo da ćemo jednog dana imati mogućnost nastaviti širiti svoje znanje kroz interdisciplinarnu suradnju sa stručnjacima iz struke i srodnih područja.

12. LITERATURA

1. CoSchedule, *How To Create A Strong Visual Identity: The Foundation Of Your Brand's Success*. Izvor: <https://coschedule.com/marketing/branding/visual-identity#what-is-visual-identity-> (Datum pristupa: 2.5.2024.)
2. Council of Europe, *Manual for facilitators in non-formal education involved in preparing and delivering the programme of study sessions at European Youth Centres*, Council of Europe, Strasbourg, 2009.
3. Council of Europe, *Uloga kulturne baštine u poboljšanju kohezije zajednice: Participativno mapiranje različitih kulturnih baština*. Izvor: <https://rm.coe.int/steps-uloga-kulturne-bastine-u-poboljsanju-kohezije-zajednice-particip/1680971cbe> (Datum pristupa: 4.6.2024.)
4. Denis Vokić i Goran Zlodi, *Dokumentiranje baštine prirodnoznanstvenim metodama, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 35*, 2011.
5. Dvorac umjetnika Oršić – Jakovlje, *Predstavljamo Dvorac umjetnika Oršić – Jakovlje*. Izvor: <https://dvorac-jakovlje.hr/> (Datum pristupa: 22.05.2024.)
6. European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, *European framework for action on cultural heritage*, Publications Office, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/949707>, 4-33, (Datum pristupa: 2.5.2024.)
7. Europski okvir za djelovanje u području kulturne baštine, <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1> (Datum pristupa: 5.6.2024.)
8. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za arheologiju, „*Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu: simpozij o multidisciplinarnom pristupu u zaštiti i obnovi.*”. Izvor: <https://arheo.ffzg.unizg.hr/?p=7228> (Datum pristupa: 2.5.2024.)
9. Gadoularov Ognian, Romanica Bogdan, *Manual Training of trainers, Using non-formal learning and interactive methods in Youth work*, Creative Commons, [Mountain View](#), 2006.
10. Hrvatski centar za potresno inženjerstvo. Izvor: <https://www.hcpi.hr/> (Datum pristupa: 3.06.2024.)
11. Hrvatsko restauratorsko društvo, *O nama*. Izvor: <https://h-r-d.hr/o-nama/> (Datum pristupa: 5.6.2024.)

12. Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*, Zavod za informacijske studije, 1993.
13. Max Dvořák, *Katekizam zaštite spomenika*, Jesenski i Turk, Zagreb, 2016.
14. Ministarstvo kulture i medija, *Bez zajedništva i donošenja brzih i hrabrih odluka ne bismo uspjeli u povijesnom pothvatu obnove – istaknuto na predstavljanju Godišnjaka zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 20.3.2024. Izvor: <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/bez-zajednistva-i-donosnja-brzih-i-hrabrih-odluka-ne-bi-uspjeli-u-povijesnom-pothvatu-obnove-istaknuto-na-predstavljanju-godisnjaka-zastite-spomenika-kulture-hrvatske/25667> (Datum pristupa: 4.6.2024.)
15. NC STATE UNIVERSITY, *The Difference Between Multidisciplinary, Interdisciplinary, and Convergence Research*. Izvor: <https://research.ncsu.edu/rdo/the-difference-between-multidisciplinary-interdisciplinary-and-convergence-research/> (Datum pristupa: 4.6.2024.)
16. Republika Hrvatska Ministarstvo kulture i medija, *Pretraživanje Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske*. Izvor: <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-7542> (Datum pristupa: 22.05.2024.)
17. Sara Močinić i Tea Zubin Ferri, *FT-IR spektroskopska analiza prapovijesne keramike iz Osora*, *Histria archaeol.* 44, 2013.
18. Sveučilište u Zagrebu Akademija likovnih umjetnosti, *Simpozij „Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu*. Izvor: https://www.alu.unizg.hr/alu/cms/front_content.php?idcat=52&idart=3381&lang=1 (Datum pristupa: 2.5.2024.)
19. Viki Jakaša Borić, *Dvorac u Jakovlju – povijest gradnje i buduća obnova*, Portal, 2012. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/106452> (Datum pristupa: 22.05.2024.)
20. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Članak 61. a, Izvor: <https://rm.coe.int/steps-uloga-kulturne-bastine-u-poboljsanju-kohezije-zajednice-particip/1680971cbe> (Datum pristupa: 4.6.2024.)

13. POPIS SLIKOVNIH PRILOGA

Slika 1. Logotip Simpozija PNKB	2
Slika 2. Članovi Organizacijskog odbora PNKB	10
Slika 3. Logotip Hrvatskog restauratorskog društva	11
Slika 4. Proces razvoja logotipa	13
Slika 5. Završni izgled logotipa	14
Slika 6. Font korišten za logotip, plakate i naslove	14
Slika 7. Boje korištene za vizualni identitet	15
Slika 8. Proces nastanka slagalice od apstraktnih geometrijskih oblika	16
Slika 9. Konačni oblik slagalice	16
Slika 10. Vizual za iznošenje informacija o simpoziju	17
Slika 11. Primjer vizuala za predavljanje predavača	17
Slika 12. Unutarnja strana letka	18
Slika 13. Letak, platnena vrećica i akreditacija	19
Slika 14. Logotipi sponzora	20
Slika 15. Instagram profil Simpozija PNKB	22
Slika 16. Primjer potvrde o sudjelovanju	23
Slika 17. Raspored i opis događanja na simpoziju	28
Slika 18. Dekan Alen Novoselec otvorio je simpozij s uvodnim riječima	29
Slika 19. Suzana Damiani održala je predavanje o ulozi konzervatora-restauratora u očuvanju kulturne baštine	31
Slika 20. Iva Rukavina održala je predavanje o ulozi arhitekta u očuvanju kulturne baštine	32
Slika 21. Franka Ovčarić održala je predavanje o ulozi arheologa u očuvanju kulturne baštine	33
Slika 22. Matija Vinković održao je predavanje o ulozi povjesničara umjetnosti u očuvanju kulturne baštine	35

Slika 23. Tea Zubin Ferri održala je predavanje o ulozi stručnjaka prirodnih znanosti u očuvanju kulturne baštine.....	36
Slika 24. Josip Atalić održao je predavanje o ulozi građevinara u očuvanju kulturne baštine	38
Slika 25. Facilitatorica Judita Gracin predstavlja radionicu.....	40
.....	41
Slika 26. Facilitatorica Judita Gracin ističe ključne karakteristike neformalnog obrazovanja	41
Slika 27. Sudionici radionice u interakciji.....	41
Slika 28. Glavno pročelje dvorca Oršić u Jakovlju.....	42
Slika 29. Planirani izgled dvorca Oršić nakon obnove	43
Slika 30. Sudionici Panel rasprave	44
Slika 31. Sudionici i izlagači Fran Štengl te Mirta Krizman na Sajmu “Komplementarnost disciplina”	49
Slika 32. Zvonko Sigmund predstavio je 3D modeliranje na Sajmu “Komplementarnost disciplina”	50
Slika 33. Sajam “Komplementarnost disciplina” u tijeku	51
Slika 34. Marcela Medić predstavila je kako građevinari primjenjuju svoje teoretsko znanje u praksi	51
Slika 35. Sudionici proučavaju plakat Sare Filipović.....	52
Slika 36. Izrada modela u sklopu Sajma “Komplementarnost disciplina”	52

14. SAŽETAK

Autori: Angela Sukarovska, Judita Gracin, Klara Kundich, Lucija Ćurković, Lucija Vukman, Marija Lešković, Magdalena Stipković, Mario Škrilin, Mislav Godanj, Marcela Medić

SIMPOZIJ O MULTIDISCIPLINARNOM PRISTUPU U ZAŠTITI I OBNOVI: POKRET ZA NEPOKRETNU KULTURNU BAŠTINU

Simpozij o multidisciplinarnom pristupu u zaštiti i obnovi: Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu, bio je održan 4. i 5. travnja 2024. godine na Odsjeku za konzerviranje i restauriranje umjetnina Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Inicijativu je studenata Akademije likovnih umjetnosti Odsjeka za konzerviranje i restauriranje umjetnina Arhitektonskog fakulteta, Građevinskog fakulteta i Filozofskog fakulteta Odsjeka za arheologiju, povijest umjetnosti i informacijske znanosti s ciljem stvaranja bolje mreže na području zaštite nepokretne kulturne baštine. Ovaj događaj okupio je sedamdesetak polaznika, studenata s različitih fakulteta i stručnjake razolikih usmjerenja.

Glavni ciljevi simpozija bilo je stvaranje bolje poveznice među stručnjacima, širenje svijesti o zaštiti nepokretne kulturne baštine, poticanje suradnje te trajni doprinos stručnoj zajednici kroz diseminaciju rezultata i zaključaka. Kroz seriju predavanja, panel raspravu, radionicu neformalnog obrazovanja i sajmom s izlaganjima stručnih izlagača, Simpozij je omogućio razmjenu inovativnih pristupa očuvanju nepokretne kulturne baštine. Simpozij je djelomično održan u hibridnom obliku, a omogućujući *on line* praćenje panel rasprave.

Simpozij PNKB stvorio je platformu za razmjenu znanja i iskustava među studentima i stručnjacima različitih disciplina. Povratne informacije sudionika su većinski pozitivne te ukazuju na uspjeh ove inicijative.

Ključne riječi: simpozij, multidisciplinarnost, nepokretna kulturna baština, poveznica, suradnja

15. SUMMARY

Authors: Angela Sukarovska, Judita Gracin, Klara Kundich, Lucija Čurković, Lucija Vukman, Marija Lešković, Magdalena Stipković, Mario Škrilin, Mislav Godanj, Marcela Medić

SYMPOSIUM ON A MULTIDISCIPLINARY APPROACH IN PROTECTION AND RESTORATION: THE MOVEMENT FOR IMMOVABLE CULTURAL HERITAGE

The symposium on a multidisciplinary approach in protection and restoration: Movement for immovable cultural heritage was held on April 4 and 5, 2024 at the Department of Art Conservation and Restoration of the Academy of Fine Arts, University of Zagreb. It is an initiative of students of the Academy of Fine Arts, Department for Conservation and Restoration of Art, Faculty of Architecture, Faculty of Civil Engineering, and Faculty of Philosophy, Department of Archaeology, Art History and Information Sciences with the aim of creating a better network in the field of immovable cultural heritage protection. This event brought together about seventy attendees, students from different faculties and experts from various fields.

The main goals of the symposium were to create a better link between experts, to spread awareness about the protection of immovable cultural heritage, to encourage cooperation and to make a permanent contribution to the professional community through the dissemination of results and conclusions. Through a series of lectures, a panel discussion, an informal education workshop and a fair with presentations by expert speakers, the Symposium enabled the exchange of innovative approaches to the preservation of immovable cultural heritage. The symposium was partially held in a hybrid format, allowing online monitoring of the panel discussion.

The PNKB symposium created a platform for the exchange of knowledge and experience among students and experts from different disciplines. The feedback from the participants is mostly positive and indicates the success of this initiative.

Keywords: symposium, multidisciplinary, immovable cultural heritage, link, cooperation

16. PRILOG

PREPORUKA ORGANIZACIJSKOM TIMU SIMPOZIJA O MULTIDISCIPLINARNOM PRISTUPU U ZAŠTITI I OBNOVI- *POKRETU ZA NEPOKRETNU KULTURNU BAŠTINU*, KAO PRILOG KANDIDATURI ZA DODJELU REKTOROVE NAGRADE ZA 2024. GODINU

Grupa studentica i studenata prepoznali su potrebu i samoinicijativno se organizirali u *Pokret za nepokretnu kulturnu baštinu*, te na vrlo visokoj organizacijskoj razini organizirali zahtjevan događaj u trajanju od dva dana; Simpozij i panel o multidisciplinarnom pristupu u zaštiti i obnovi.

Simpozij i panel rasprava (obnova dvorca umjetnika Jakovlje) održani su na Akademiji likovnih umjetnosti, Odsjeku za konzerviranje i restauriranje umjetnina u Zamenhofovoj ulici 14, 4. travnja i 5. travnja 2024.

Studentice i studenti OKIRU ALU organizirali su se međusobno, te povezali i uključili u sudjelovanje i potaknuli na suradnju studente sa drugih sastavnica, koji se na različite načine, kroz različite pristupe i edukativne sustave i procese, bave zaštitom nepokretne kulturne baštine. Suradnja je uključivala studente Filozofskog fakulteta, Arhitektonskog fakulteta i Građevinskog fakulteta.

Organizacijski tim simpozija bio je potaknut svim uočenim problemima koji su se očitovali u obnovi objekata nepokretne baštine nakon dva potresa u Zagrebu, Petrinji i okolici, te željeli dati svoj doprinos poboljšanju kroz uspostavu dijaloga među studenticama i studentima, te stručnjacima različitih struka.

Osvještavanje potrebe, poticanje, uspostavljanje dijaloga i rada na boljem međusobnom razumijevanju, kroz poziv na dugoročnu suradnju različitih struka koje su predodređene sudjelovati u određenim segmentima procesa zaštite nepokretnog kulturnog dobra, a sve to još za vrijeme studija- izniman je doprinos obrazovanju konzervatora- restauratora, ali i cijeloj konzervatorsko-restauratorskoj struci i području zaštite nepokretne kulturne baštine.

Zbog svega navedenog, a dodatno i iznenađujuće dobre organizacije i iznimno visoke provedbene razine održavanja ovog simpozija, a koja je uključivala istraživanje, povezivanje, odlično definiranje tema i odabir sugovornika, popratnih radionica, okupljanja velikog broja aktivnih i pasivnih sudionika, truda oko pribavljanja sponzora, dizajniranja vizuala i popratnih materijala-pohvaljujem organizacijski tim i preporučam za dodjelu rektorove nagrade.

Ovo je izniman primjer studentske samoinicijative, prepoznavanja potreba i organizirano unaprjeđenje, ne samo procesa obrazovanja unutar akademske zajednice, već i poboljšanja mehanizama multidisciplinarnosti unutar šireg društvenog konteksta.

Osobne zahvale, sve moje pohvale i preporuke organizacijskom odboru.

Prof. Alen Novoselec,
dekan ALU

